

**Souhrnná informace za rok 2010 o aktivitách realizovaných
příslušnými resorty v oblasti potírání nelegálního
zaměstnávání cizinců**

OBSAH

Část první: Meziresortní spolupráce v oblasti boje proti nelegálnímu zaměstnávání cizinců a souvisejícímu protiprávnímu jednání; legislativní změny

I.	Činnost MOPNZZ	3
II.	Činnost AnaCen	9
III.	Legislativní změny s dopadem na boj proti nelegálnímu zaměstnávání cizinců	9
IV.	Nový systém ekonomické migrace	11

Část druhá: Statistiky legálních ekonomických migrantů v ČR

I.	Žádosti o vydání pobytového oprávnění	13
II.	Legální zahraniční zaměstnanost	14
III.	Agenturní zaměstnávání cizinců	16
IV.	Zahraniční občané s živnostenským oprávněním	17

Část třetí: Kontrolní aktivity výkonných složek jednotlivých resortů

1) Ministerstvo práce a sociálních věcí

I.	Výsledky kontrolní činnosti úřadů práce	19
II.	Výsledky kontrolní činnosti Státního úřadu inspekce práce	22
III.	Další informace související s bojem proti nelegálnímu zaměstnávání cizinců	25
	a) Ukončení projektu „Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků“	25
	b) Mezinárodní smlouvy v oblasti boje proti neohlášené výdělečné činnosti a zneužívání sociálních dávek	26

2) Ministerstvo vnitra

I.	Výsledky kontrolní činnosti orgánů Služby cizinecké policie	27
II.	Problémy zjištěné při provádění kontrolní činnosti	28

3) Ministerstvo financí – Celní správa ČR

I.	Výsledky kontrolní činnosti celních úřadů	30
II.	Výsledky celostátních kontrolních akcí	31

4) Ministerstvo průmyslu a obchodu

Výsledky kontrolní činnosti živnostenských úřadů	33
--	----

5) Ministerstvo zahraničních věcí

I.	Zaznamenané pokusy cizinců o podvodné jednání	35
II.	Celkový přehled trendů zaznamenaných v roce 2010	36

Část čtvrtá: Závěrečný souhrn

Seznam použitých zkratk

Příloha: Přehled aktivit zaměřených na zvyšování informovanosti zahraničních občanů realizovaných a připravovaných jednotlivými resorty v období 2009 a 2010

ČÁST PRVNÍ:

MEZIRESORTNÍ SPOLUPRÁCE V OBLASTI BOJE PROTI NELEGÁLNÍMU ZAMĚSTNÁVÁNÍ CIZINCŮ A SOUVISEJÍCÍMU PROTIPRÁVNÍMU JEDNÁNÍ; LEGISLATIVNÍ ZMĚNY

Tento materiál je vládě České republiky (dále jen „ČR“) předkládán jako jeden z výsledků činnosti Meziresortního orgánu pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců (dále jen „MOPNZC“), který na centrální úrovni zajišťuje koordinaci a spolupráci v oblasti boje proti nelegálnímu zaměstnávání cizinců.¹ Gestorem činnosti MOPNZC je Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“).

I. Činnost MOPNZC

V roce 2010 se uskutečnila tři řádná zasedání (v pořadí 23., 24. a 25.) a jedno setkání ad hoc pracovní skupiny MOPNZC. **Projednávana byla zejména následující témata:**

- a) **Živnostenské podnikání cizinců** jako jedna z nejčastějších forem činnosti, při které se vyskytuje zastřený pracovněprávní vztah.

Členské instituce MOPNZC dospěly k závěru, že **hlavní problémy** představují:

- **relativně snadné splnění podmínek pro získání živnostenského oprávnění a následně pobytového oprávnění za účelem podnikání;**
- **obtížné prokazování toho, zda cizinec skutečně podniká či nikoli a zda tak plní povolený účel pobytu;**
- **obtížné prokazování zastřeného pracovněprávního vztahu.**

Podstatné zpřísnění podmínek pro získání pobytového oprávnění za účelem podnikání a pro změnu účelu pobytu na podnikání, posílení výměny informací mezi kontrolními orgány a zlepšení koordinace kontrolní činnosti, přináší s účinností od 1. ledna 2011 zákon č. 427/2010 Sb., který novelizuje zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pobytu cizinců“) a další související zákony. Jedná se především o následující změny:

- **Nově bude cizinec povinen k žádosti o vízum k pobytu nad 90 dnů / povolení k dlouhodobému pobytu za účelem podnikání předložit doklad o zápisu do živnostenského rejstříku, příp. jiného rejstříku, seznamu nebo evidence;**
- **Na požádání Policie ČR nebo Ministerstva vnitra (dále jen „MV“) je držitel oprávnění k pobytu vydaného za účelem podnikání povinen prokázat provozování živnosti nebo výkon jiné podnikatelské činnosti;**

---

¹ V tomto materiálu se pod pojmy cizinec, občan, zaměstnanec, pracovník apod. souhrnně rozumí osoby obou pohlaví, pokud není výslovně uvedeno jinak.

- Cizinec, který hodlá na území pobývat za účelem podnikání, může **o změnu účelu pobytu požádat**, pokud je držitelem platného povolení k dlouhodobému pobytu a na území pobývá **po dobu delší než 2 roky**;
- **Zastupitelskému úřadu ČR** (dále jen „ZÚ ČR“) se nově ukládá povinnost, aby v případě žadatele o udělení víza k pobytu nad 90 dnů za účelem podnikání provedl s cizincem **pohovor** s cílem zjistit bližší skutečnosti týkající se uváděného účelu pobytu na území;
- **Živnostenský úřad neprodleně písemně oznámí MV přerušeni, pozastavení, zánik anebo zrušení živnostenského oprávnění cizince**, kterému bylo uděleno dlouhodobé vízum nebo vydáno povolení k dlouhodobému pobytu;
- **Okresní správa sociálního zabezpečení neprodleně písemně oznámí MV, že cizinec ohlásil přerušeni nebo ukončení výkonu samostatné výdělečné činnosti.**

V budoucnu bude ekonomická migrace do ČR za účelem podnikání nově upravena v rámci tzv. **Nového systému ekonomické migrace**.²

K řešení problému **prokazování zastřených pracovněprávních vztahů** by měla přispět **připravovaná novelizace zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti**, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zaměstnanosti“).

Členské instituce MOPNZC věnovaly v roce 2010 značnou pozornost **případu tzv. „stromkařů“**. Jedná se o případ agentury práce, která zahraničním pracovníkům zprostředkovávala od roku 2009 práci u firmy působící v sektoru lesnictví. Práce, kterou ze zahraničních občanů vykonávali **zejména občané Vietnamu, Rumunska a Slovenska**, spočívala především v sázení stromků v lesích. Značný počet těchto pracovníků uvádí, že za práci **neobdrželi adekvátní odměnu**, která jim byla slíbena, některým bylo údajně i vyhrožováno násilím. **Občané Vietnamu** zapojení do sázení stromků byli převážně **držiteli živnostenských oprávnění** a výkon jejich práce byl oficiálně prezentován jako jejich „praktická výuka“ v rámci vzdělávacího kurzu pro živnostníky.

U agentury práce bylo zjištěno podezření na umožnění výkonu nelegální práce, porušení povinností při zprostředkování zaměstnání, závažné porušování pracovních a mzdových podmínek i na spáchání několika trestných činů.

Případem se v roce 2010 zabývalo několik státních orgánů, které jej prošetřovaly z hlediska porušování pracovněprávních i trestněprávních předpisů. Dva úřady práce uložily odpovědné agentuře práce **pokuty za umožnění výkonu nelegální práce** a jeden úřad práce **pokutu za nesplnění informační povinnosti** spojené se zaměstnáním občana Evropské unie (dále jen „EU“). Orgány inspekce práce žádné spáchání správního deliktu neprokázaly. Ke konci roku 2010 nebyl případ dosud definitivně uzavřen, státní orgány se jím budou v roce 2011 dále zabývat.

V rámci případu „stromkařů“ bylo Policií ČR šetřeno i podezření na spáchání trestného činu obchodování s lidmi.

² Viz Část první, kapitola IV.

b) Vyšetřování trestných činů neoprávněného zaměstnávání cizinců a obchodování s lidmi, který zahrnuje i nucenou práci a vykořisťování.

Z informací projednaných na zasedání MOPNZC vyplývá, že hlavní problém při potírání této trestné činnosti představuje **použití nejasně definovaných pojmů, k nimž dosud neexistuje odpovídající výklad judikaturou.** Resorty s působností v oblasti cizinecké problematiky věnují této věci značnou pozornost.

V případě **trestného činu neoprávněného zaměstnávání cizinců**, který byl jako § 342 do zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“), zaveden s účinností od 1. ledna 2010, přetrvávají obtíže spojené s interpretací termínu „**větší rozsah**“ (zaměstnávání nebo zprostředkování zaměstnání cizincům, kteří se neoprávněně zdržují na území ČR nebo nemají platné povolení k zaměstnání).³

V případě trestného činu **obchodování s lidmi** uvedeného v § 168 odst. 1 písm. e) trestního zákoníku se ve spojení s pracovní migrací jedná především o pojmy „**nucená práce nebo jiné formy vykořisťování**“. Prokazování je v praxi velmi složité.

c) Pracovní vykořisťování zahraničních občanů

V průběhu roku 2010 věnovalo MV a další členské instituce MOPNZC zvýšenou pozornost **častějšímu výskytu stížností ze strany občanů EU (zejména Bulharska a Rumunska) na porušování právních předpisů zakládajících podezření na pracovní vykořisťování.** 23. zasedání MOPNZC se jako zvláštní host zúčastnil **zástupce ministerstva vnitra Rumunské republiky v ČR.**

V právním řádu ČR se termín „pracovní vykořisťování“ neobjevuje, materiály k této problematice přijaté usneseními vlády č. 915/2010 a č. 48/2011 (viz dále) obsahují následující **definici pracovního vykořisťování:**⁴

„Trestná činnost páchaná vůči zahraničním pracovníkům, která přímo souvisí s výkonem jejich zaměstnání. O pracovní vykořisťování se jedná například tehdy, jestliže zaměstnavatel nebo zprostředkovatel naláká pracovníka falešným slibem dobře placené práce, následně jej podvede a pracovník tuto práci vykonává nedobrovolně a za podmínek, s nimiž nesouhlasí, jestliže pracovník nemůže z práce svobodně odejít, jestliže je mu vyhrožováno násilím nebo jinou újmou, pokud projeví svůj nesouhlas, jestliže mu zaměstnavatel nebo zprostředkovatel odebral osobní doklady apod. Pracovní vykořisťování může být současně

³ Počty podnětů podaných orgánům Policie ČR na základě kontrol cizinců statisticky sledovala pouze Celní správa ČR. Z důvodu podezření ze spáchání trestného činu neoprávněného zaměstnávání cizinců předaly celní úřady v roce 2010 celkem dvacet podnětů.

⁴ Tato definice byla vytvořena, aby byl pojem „pracovní vykořisťování“ v materiálech přijatých usneseními vlády obsahově jasně vymezen a závěry vyplývající z obou usnesení byly vztahovány na případy, kdy zmíněný jev bude v takto definované podobě identifikován. Žádná jiná definice shodně přijatá věcně příslušnými státními orgány vytvořena nebyla, lze ji proto nadále používat při řešení dané problematiky.

doprovázeno i nelegálním zaměstnáváním a závažným porušováním pracovněprávních předpisů ze strany zaměstnavatelů nebo zprostředkovatelů.“

Tato definice zahrnuje různé trestné činy, jakými jsou **obchodování s lidmi, podvod, omezování osobní svobody** apod.

V listopadu 2010 proběhlo mimořádné jednání Koordinačního orgánu pro řízení ochrany státních hranic ČR, jehož gestorem je MV. Tématem jednání byla možnost realizace okamžitých opatření s cílem zejména zajistit účinnější kontrolu a v případech potřeby rovněž pomoc potenciálním obětem pracovního vykořisťování. V tomto kontextu rovněž vláda ČR svým **usnesením ze dne 14. prosince 2010 č. 915** schválila materiál „**Řešení situace obětí pracovního vykořisťování z řad občanů EU**“, který předložilo MV. Na základě tohoto usnesení byla z prostředků určených na realizaci Koncepce integrace cizinců v roce 2010 **uvolněna finanční částka 400 tis. Kč**, která byla využita **na úhradu nákladů spojených se zajištěním návratu 199 rumunských občanů**, kteří 5. listopadu 2010 na policii v Plzni podali hromadnou stížnost proti porušování svých práv, která zakládala podezření na pracovní vykořisťování, a požádali o ochranu a zajištění návratu do vlasti.

Přijaté usnesení vlády obsahovalo řadu opatření namířených proti této trestné činnosti. Tato opatření zahrnovala zejména provedení informační kampaně, zajištění asistence osobám, které jsou potenciálními oběťmi pracovního vykořisťování, spolupráci se zeměmi původu migrantů a realizaci součinnostních kontrol zaměřených na odhalování tohoto typu případů.

V průběhu roku 2010 se MV zabývalo rovněž obecně problematikou pracovního vykořisťování cizinců v migračním kontextu. V rámci materiálu „**Opatření k řízení ekonomické migrace, ochraně práv osob migrujících za prací a realizaci návratů**“, který MV vytvořilo ve spolupráci s dalšími resorty a předložilo ke schválení vládě ČR, bylo zpracováno rovněž „**Vyhodnocení dosavadního uplatňování institutů správního a trestního práva souvisejících s pracovním vykořisťováním cizinců**“. Analýza hodnotila trestné činy a jiné protiprávní jednání související s ekonomickou migrací, resp. vyhodnotila využití trestních a správních sankcí v souvislosti s podezřením na pracovní vykořisťování cizinců. V případech zjištění nedostatků v daných oblastech analýza identifikovala možná opatření směřující k posílení kontrolních a sankčních mechanismů, která zahrnovala zejména **doporučení na vhodnou úpravu právních předpisů**, která by umožnila **efektivnější postih protiprávního jednání**. Analýza byla členy vlády vzata na vědomí **usnesením vlády č. 48 ze dne 19. ledna 2011**.

d) Prevence nelegálního zaměstnávání cizinců a zvyšování jejich informovanosti o zákonných právech a povinnostech.

Členské instituce MOPNZC vyjádřily souhlas s tím, že **zvyšování informovanosti cizinců** o jejich právech a povinnostech souvisejících zejména s pobytem, zaměstnáním a podnikáním v ČR je **prioritou z hlediska prevence** (úmyslného či neúmyslného) **nelegálního zaměstnávání** a souvisejícího **porušování nebo obcházení právních předpisů a neplacení povinných odvodů pojistného či daní**. Na základě informací poskytnutých resorty práce a sociálních věcí, vnitra, průmyslu a obchodu, financí a zahraničních věcí byl

vytvořen přehled informačních aktivit uskutečňovaných na území ČR, v zahraničí a na internetu v letech 2009 a 2010.

Z uvedeného přehledu vyplývá, že **informační aktivity zaměřené přímo na občany třetích zemí byly v roce 2010 uskutečňovány ve velmi omezeném rozsahu** v řadě důležitých oblastí, v nichž je zapotřebí zvyšovat povědomí cizinců o jejich právech a povinnostech. **Informace poskytované prostřednictvím internetových stránek nebo informačních letáků** a dalších materiálů byly v řadě případů k dispozici pouze v češtině nebo angličtině, **nikoli v jazycích cizinců nejčastěji migrujících do ČR**, což výrazně snižuje jejich přínos.

Nedostatečnou efektivitu prevence nelegální pracovní migrace prováděné bez potřebných jazykových mutací příslušných informačních materiálů podle sdělení MZV potvrzují i **ZÚ ČR v zahraničí**. ZÚ ČR informují žadatele o nekalých praktikách zprostředkovatelských subjektů formou **rozdávání letáků, na internetových stránkách a vývěskách před budovami ZÚ ČR**, uvádějí však, že **značná část žadatelů nehovoří jazykem, ve kterém jsou letáky zpracovány (nebo je negramotná)**, a prevence je proto někdy neefektivní. Dle sdělení některých ZÚ ČR je občasným jevem nacházení letáků v odpadkových koších přímo na ZÚ ČR či pohozených v okolí velvyslanectví. Zkušenosti MPSV přitom ukazují, že největší význam pro prevenci nelegálního zaměstnávání má informování cizinců ještě **v zemi původu**, dříve než podniknou kroky směřující k pracovní migraci do ČR.

Aktivity zaměřené na informování potenciálních migrantů přímo v zahraničí uskutečňovalo v roce 2010 rovněž **MV**. Je třeba zmínit zejména **projekt prevence nelegální migrace mongolských občanů do ČR** financovaný MV a realizovaný Mezinárodní organizací pro migraci (IOM). V rámci projektu byl vytvořen například i film v mongolském jazyce, který představuje konkrétní příběhy mongolských migrantů v ČR.

Problematika zvyšování informovanosti cizinců byla v roce 2010 zahrnuta rovněž do **usnesení vlády ČR ze dne 10. května 2010 č. 344** k Analýze aktuálního vývoje a problémů v oblasti migrace, v němž vláda stanovila pro věcně příslušné resorty úkoly průběžně realizovat aktivity v zemích původu migrantů, a to s důrazem na **posílení informovanosti potenciálních žadatelů o vstup do ČR za účelem ekonomických aktivit** a s důrazem na reintegrační aktivity, a dále **posílit informovanost cizinců s povoleným pobytem o podmínkách pobytu na území a o právech a povinnostech spojených s jejich aktivitami v ČR**.

Potřeba posílit informovanost cizinců, zejména méně kvalifikovaných, byla zohledněna rovněž při přípravě tzv. **Nového systému ekonomické migrace**.⁵ Tento systém do budoucna zavede pro migranty ze třetích zemí mířící do ČR za účelem zaměstnání povinné absolvování stručného **předodjezdového informačního minima** a následných **adaptačně-integračních kurzů** po příjezdu do ČR. Koordinace kurzů by měla být svěřena centřům na podporu integrace cizinců.

---

⁵ Viz Část první, kapitola IV.

V roce 2010 MPSV v rámci **dotačního řízení** podpořilo celkovou částkou **5 700 000,- Kč** realizaci **25 projektů** zaměřených na **integraci migrantů v ČR**. Z hlediska **prevence nelegálního zaměstnávání** je důležité zmínit zejména projekty zahrnující zvyšování informovanosti cizinců, aktivity usnadňující cizincům vstup na trh práce a udržení se na něm, aktivity podporující informovanost zaměstnavatelů, kteří cizince zaměstnávají, a podporu sociálního začleňování zranitelných skupin migrantů. Ke konci roku 2010 byla **činnost „Dotační komise MPSV pro poskytování neinvestičních dotací ze státního rozpočtu v oblasti podpory integrace cizinců“ ukončena**. MPSV bude nadále podporovat integraci cizinců na území ČR jinou formou.

e) Zhodnocení systému zelených karet po prvním roce fungování.

Zástupci resortů práce a sociálních věcí, vnitra, průmyslu a obchodu i zahraničních věcí se shodli na tom, **že zelené karty představují užitečný nástroj regulace pracovní migrace do ČR**, který by měl být i nadále zachován.⁶ Novelou zákona o pobytu cizinců účinnou k 1. lednu 2011 byl odstraněn kritizovaný nedostatek spočívající v tom, že zaměstnavatel nemohl vyjádřit své stanovisko ke konkrétnímu žadateli o zelenou kartu. Problém nadále představuje relativně **dlouhá doba, která je obvykle nutná pro vydání zelené karty**.

f) V rámci jednání pracovní skupiny MOPNZC došlo k setkání pracovníků odborných útvarů MPSV se zástupci nevládních neziskových organizací (dále jen „NNO“)⁷ a mezinárodní organizace pro migraci (IOM). Předmětem jednání byly návrhy na legislativní úpravy v oblasti zaměstnávání cizinců předložené NNO a IOM.⁸

Z diskuze vyplynulo, že **značná část legislativních úprav navrhovaných NNO, které spadaly do kompetence MPSV, již byla ministerstvem připravována** (např. pojištění agentur práce, rozšíření škály případů, kdy MPSV odejme povolení ke zprostředkování zaměstnání, zákaz agenturního zaměstnávání cizinců, povinná písemná forma všech typů pracovněprávního vztahu). U některých návrhů MPSV upozornilo na **překážky bránící jejich realizaci**, například s ohledem na to, že **spadají do oblasti soukromého práva** (např. návrh, aby cizinec mohl být při jednání s orgány státní správy na základě plné moci zastupován pouze stanoveným okruhem zástupců⁹), **vedly by k diskriminaci** (např. návrh vyplácet cizincům finanční částky ve výši pojistného odvedeného do systému sociálního pojištění v případě nečerpání z tohoto systému, čímž by byli oproti ostatním pojištěncům zvýhodněni) **nebo by znamenaly porušení základních principů politiky trhu práce** vycházejících z evropského i českého práva, jako je upřednostňování evidovaných uchazečů o zaměstnání a celkově regulace zahraniční zaměstnanosti (např. možnost volně

⁶ Tzv. Nový systém ekonomické migrace však přinese celkovou změnu dosavadního migračního modelu, která bude mít dopad i na zelené karty.

⁷ Organizace pro pomoc uprchlíkům, La Strada ČR, Člověk v tísni, Ukrajinská iniciativa v ČR.

⁸ Návrhy byly vypracovány v rámci projektu „Regularizace jako jeden z nástrojů v boji proti nelegální migraci“ financovaného z Evropského sociálního fondu a rozpočtu MPSV.

⁹ Mezi tyto zástupce by patřil např. advokát, organizace mající registraci dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, tlumočnick zapsaný v seznamu tlumočnicků, cizincův rodinný příslušník či osoba blízká apod.

měnit zaměstnavatele či upřednostnění cizinců, kteří se vrátili dobrovolně do země původu, při vydávání povolení k zaměstnání).

MPSV přislíbilo zvážit návrh NNO, aby (a) správní poplatky za vydání povolení k zaměstnání hradil alespoň částečně zaměstnavatel a (b) aby byla zavedena povinnost zaměstnavatele předložit úřadu práce na vyzvání doklad o ukončení pracovněprávního vztahu s cizincem. Zavedení této povinnosti by ovšem znamenalo další zvýšení administrativní zátěže pro zaměstnavatele, jejíž snižování vyplývá z usnesení vlády, a případné zapracování do návrhu nové právní úpravy by se muselo uskutečnit s ohledem na připravované změny v oblasti migrační a pracovněprávní legislativy.

II. Činnost Analytického centra pro ochranu státních hranic a migraci (dále jen „AnaCen“)

MV je koordinátorem AnaCen, které je mezirezortním pracovištěm zabývajícím se sledováním a vyhodnocováním situace v oblasti migrace na území ČR. V tomto kontextu AnaCen rovněž věnuje pozornost **pobytovým otázkám spojeným se zaměstnáváním cizinců včetně případného zneužívání pobytu k výkonu nelegálního zaměstnávání**. Na činnosti AnaCen se kromě dalších institucí podílejí všechny státní orgány, které spolupracovaly na vytvoření tohoto materiálu.

AnaCen v rámci své činnosti zpracovává různé **tematicky zaměřené analytické studie**. V roce 2010 byla mimo jiné vytvořena studie „**Pobyt a zaměstnání cizinců v ČR**“. Jejím cílem bylo popsat a zhodnotit problematiku pobytu a zaměstnání cizinců v ČR, identifikovat problematické aspekty, které se s tímto institutem pojí, a navrhnout možná opatření.¹⁰

III. Legislativní změny s dopadem na boj proti nelegálnímu zaměstnávání cizinců

V roce 2010 byly přijaty důležité legislativní změny vycházející zejména z **implementace evropských směrnic** (č. 2009/50/ES a č. 2009/52/ES)¹¹ a **plnění úkolů vyplývajících z usnesení vlády ze dne 9. února 2009 č. 171** k zajištění bezpečnostní situace České republiky v souvislosti s propouštěním zahraničních pracovníků v důsledku hospodářské krize.

S účinností od 1. ledna 2011 byl novelizován **zákon o pobytu cizinců, zákon o zaměstnanosti** a zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákoník práce**“). Tyto právní předpisy byly změněny **zákonem č. 347/2010 Sb. a zákonem č. 427/2010 Sb.** Uvedené novely zavedly zejména **následující změny**¹²:

¹⁰ Ke schválení studie „Koordináčním orgánem pro řízení ochrany státních hranic ČR“, který je nadřízeným orgánem AnaCen, došlo v únoru 2011.

¹¹ **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/52/ES o minimálních normách pro sankce a opatření vůči zaměstnavatelům neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí a směrnice Rady 2009/50/ES o podmínkách pro vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí za účelem výkonu zaměstnání vyžadujícího vysokou kvalifikaci.**

¹² Změny v oblasti pobytu cizinců na území ČR za účelem podnikání byly již uvedeny v Části první, kapitole I.

a) **Zavedení povinnosti zaměstnavatele oznámit a projednat s příslušným úřadem práce¹³ záměr zaměstnávat cizince:** jejich počet, druh práce a předpokládanou dobu výkonu práce.

b) **Rozšíření kontrolních kompetencí celních úřadů** o pravomoc kontrolovat, zda zaměstnavatelé plní oznamovací povinnosti stanovené v § 87 a § 88 zákona o zaměstnanosti.¹⁴

c) **Zpřísnění podmínek zprostředkování zaměstnání agenturami práce:**

Nejdůležitější změnou v oblasti zprostředkování zaměstnání je **zavedení povinného pojištění agentury práce i uživatele proti úpadku** ve výši zajišťující výplatu mzdy do výše trojnásobku průměrného měsíčního výdělku všech dočasně přidělených zaměstnanců. Agentura práce má povinnost doložit tuto skutečnost MPSV¹⁵ **pod sankcí odejmutí povolení ke zprostředkování zaměstnání.** MPSV nově odejme agentuře práce povolení ke zprostředkování zaměstnání i v případech, kdy **poruší povinnosti vyplývající ze zákona o zaměstnanosti, které se přímo netýkají zprostředkování zaměstnání.** Dále dochází k **upřesnění podmínek vydávání závazného stanoviska MV** k udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání¹⁶ a ke **zpřísnění podmínek změny odpovědného zástupce** agentury práce.

d) **Zavedení tzv. modrých karet:**

Povolení k dlouhodobému pobytu za účelem výkonu zaměstnání na pracovní pozici vyžadující vysokou kvalifikaci (tzv. modrá karta) bylo zavedeno na základě implementace Směrnice Rady 2009/50/ES. Vysokou kvalifikací se rozumí vysokoškolské vzdělání nebo vyšší odborné vzdělání, pokud studium trvalo alespoň 3 roky. Modrou kartu **vydává MV**, její maximální doba platnosti jsou **2 roky** a tuto platnost **lze opakovaně prodloužit**. Povinnou náležitostí žádosti o modrou kartu je **předložení pracovní smlouvy mezi zaměstnavatelem a cizincem**, přičemž zaměstnavatel musí zaručit **zákonem stanovenou týdenní pracovní dobu** a hrubou měsíční nebo roční mzdu **alespoň ve výši 1,5 násobku průměrné hrubé roční mzdy** vyhlášené Sdělením MPSV. Modrou kartu lze vydat pouze na volné pracovní místo zařazené v „**centrální evidenci volných pracovních míst obsaditelných držiteli modré karty**“, kterou vede MPSV. Z hlediska potírání nelegálního zaměstnávání je velmi důležité zákonné ustanovení, že **MPSV nezařadí do této evidence volné pracovní místo u zaměstnavatele, kterému byla v období posledních 12 měsíců před podáním žádosti o modrou kartu pravomocně uložena pokuta za umožnění výkonu nelegální práce.** Držitele modré karty **nelze dočasně přidělovat agenturami práce** k výkonu práce u uživatele.

¹³ Od 1. dubna 2011 s krajskou pobočkou Úřadu práce.

¹⁴ § 87 stanovuje povinnost zaměstnavatele ohlásit úřadu práce nástup občana EU/EHP a Švýcarska, cizince - rodinného příslušníka občana ČR nebo EU/EHP a Švýcarska a cizince, který nepotřebuje povolení k zaměstnání/zelenou/modrou kartu, do zaměstnání a ukončení tohoto zaměstnání; § 88 stanovuje povinnost hlásit nenastoupení cizince, kterému bylo vydáno povolení k zaměstnání/zelená/modrá karta, do zaměstnání a ukončení zaměstnání před uplynutím doby platnosti těchto dokladů.

¹⁵ Od 1. dubna 2011 agenda povolení ke zprostředkování zaměstnání náleží do věcné kompetence Generálního ředitelství Úřadu práce ČR.

¹⁶ MV při zpracování svého závazného stanoviska posoudí udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání z hlediska veřejného pořádku, bezpečnosti a dodržování práv třetích osob.

e) Zvýšení spoluodpovědnosti zaměstnavatele za řešení situace cizince, kterého propustil ze zaměstnání před skončením platnosti cizinci vydaného povolení k zaměstnání / zelené / modré karty:

V tomto případě má zaměstnavatel povinnost **hradit případné náklady zdravotní péče** poskytnuté cizinci (pokud je cizinec není schopen uhradit a ani nemá sjednáno komerční zdravotní pojištění), nejdéle však po dobu, na kterou bylo vydáno povolení k zaměstnání / zelená / modrá karta. Současně má takový zaměstnavatel povinnost **hradit náklady spojené se správním vyhoštěním**, pokud cizinec po ukončení platnosti pobytového oprávnění z území ČR nevycestoval. Zákon poskytuje zaměstnavateli možnost osvobodit se od této povinnosti, pokud prokáže, že splnil povinnosti stanovené právními předpisy upravujícími zaměstnávání a pobyt cizinců a nevěděl, že povolení k pobytu předložené cizincem je padělkem. Povinnost přechází dále v řadě na subdodavatele, a pak na každého, kdo na základě svých existujících obchodních smluvních vztahů věděl nebo vědět měl a mohl o zaměstnávání cizinců bez povolení k zaměstnání nebo platného oprávnění k pobytu.

f) Zavedení opatření směřujících k posílení možností cizince bránit se proti nevyplacení mzdy:

Cizinci, který se stal obětí trestného činu v souvislosti s jeho zaměstnáním jakožto neoprávněně pobývajícího občana třetí země a skončila mu platnost povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území nebo mu bylo toto povolení zrušeno z důvodu ukončení trestního řízení, může být na jeho žádost vydáno **povolení k dlouhodobému pobytu za účelem strpění pobytu na území**, pokud tento cizinec prokáže, že **probíhá řízení proti zaměstnavateli o vyplacení dlužné mzdy a tato mzda mu nebyla vyplacena**, a pokud tento cizinec hodlá na území ČR vyčkat do skončení pracovněprávního sporu.

Dojde-li k řízení o vyhoštění cizince, který byl na území ČR zaměstnán bez oprávnění k pobytu anebo povolení k zaměstnání, ačkoli je toto povolení podmínkou výkonu zaměstnání, orgány **Služby cizinecké policie cizince informují o jeho právu domáhat se dlužné mzdy** a oznámit případ orgánům inspekce práce. Informace je cizinci poskytnuta před výkonem rozhodnutí o správním vyhoštění, ale tato skutečnost nemá vliv na vykonatelnost rozhodnutí.

g) Zavedení povinné písemné formy dohody o provedení práce má omezit případy, kdy se zaměstnavatel a zaměstnanec podezřelí z výkonu / umožnění výkonu nelegální práce odvolávají na ústně uzavřenou dohodu o provedení práce, a tedy na uzavření pracovněprávního vztahu, ačkoliv ve skutečnosti docházelo k výkonu závislé práce mimo pracovněprávní vztah.

IV. Nový systém ekonomické migrace

V roce 2010 MV ve spolupráci s ministerstvy zahraničních věcí, práce a sociálních věcí, průmyslu a obchodu a financí a s úřadem zmocněnce vlády pro lidská práva vytvořilo a vládě ČR předložilo ke schválení návrh tzv. **Nového systému ekonomické migrace**. Základní principy tohoto systému vycházejí z usnesení vlády ze dne 10. května 2010 č. 344 k Analýze aktuálního vývoje a problémů v oblasti migrace.

Mezi **klíčové prvky** Nového systému ekonomické migrace patří zejména **zvýšení transparentnosti migračního procesu, omezení administrativní náročnosti, zavedení duálních dokladů pro migranty za účelem zaměstnání, prokazování přínosu pro českou ekonomiku migranty za účelem podnikání, posílení odpovědnosti zaměstnavatelů a ochrany cizinců, preference dočasnosti migrace cizinců s nízkým stupněm kvalifikace a posílení integračních prvků.**

Vláda výsledný materiál přijala usnesením vlády ze dne 19. ledna 2011 č. 48 o opatřeních k řízení ekonomické migrace, ochraně práv osob migrujících za prací a realizaci návratů. V roce 2011 bude vytvořen návrh věcného záměru příslušné nové právní úpravy. Podrobnější informace proto budou obsaženy v Souhrnné informaci za rok 2011.

ČÁST DRUHÁ:

STATISTIKY LEGÁLNÍCH EKONOMICKÝCH MIGRANTŮ V ČR

I. Žádosti o vydání pobytových oprávnění

ZÚ ČR je prvotním orgánem státní správy, který vstupuje do procesu povolování pobytů zahraničním občanům na území ČR. ZÚ ČR **v procesu udělování víz s délkou pobytu do 90 dnů** (dále jen „schengenské vízum“) má **rozhodovací pravomoc**, zatímco u **víz s délkou pobytu nad 90 dnů** a u žádostí o dlouhodobé pobyty má **pravomoc pouze vyznačovací**.¹⁷ V těchto případech měly do konce roku 2010 **rozhodovací pravomoc inspektoráty cizinecké policie, od začátku roku 2011** ji převzal **odbor azylové a migrační politiky MV**. ZÚ ČR je při posuzování žádostí o vízum zodpovědný za důkladné prověření všech požadovaných i dalších potřebných podpůrných dokumentů a případné provádění pohovorů s žadatelem za účelem ověření všech informací uvedených v žádosti. Na základě takto zpracovaných informací ZÚ ČR následně rozhoduje o udělení či neudělení schengenského víza, v případě víz k pobytu nad 90 dnů a dlouhodobých pobytů ZÚ ČR o svých poznatcích informuje kompetentní útvary MV.

Na ZÚ ČR v zahraničí je možné **v případě žádostí o schengenská víza** z hlediska sledované problematiky podat **pouze žádost za účelem zaměstnání** (tzn. nelze podat žádost o schengenské vízum za účelem podnikání ani účasti v právnické osobě). **U žádostí o víza k pobytu nad 90 dnů** je možné **podat žádost o pobyt jak za účelem zaměstnání, podnikání, tak i účasti v právnické osobě**. **Žádosti o dlouhodobé pobyty** je možné na ZÚ ČR podat **pouze v případě žádosti o vydání zelené karty a** (od roku 2011) **modré karty**. V ostatních případech cizinec žádost o povolení k dlouhodobému pobytu podává na příslušném oddělení odboru azylové a migrační politiky MV.¹⁸

V roce 2010 bylo na ZÚ ČR podáno celkem **3 000 žádostí o schengenské vízum za účelem zaměstnání**. Z tohoto počtu bylo **2 683 žádostí vyřízeno kladně**. Podíl podaných žádostí o schengenské vízum za účelem zaměstnání v porovnání s celkovým počtem podaných žádostí o schengenské vízum v roce 2010 (533 687) je pouze 0,56 %. Podíl udělených schengenských víz za stejným účelem v porovnání s celkovým počtem udělených schengenských víz v roce 2010 (514 730) je 0,52 %.

---

¹⁷ Tj. na základě pokynu odboru azylové a migrační politiky MV vyznačí ZÚ ČR do cestovního dokladu cizince patřičné vízum k pobytu nad 90 dnů nebo vízum za účelem převzetí povolení k pobytu na území ČR za účelem vyznačeným v žádosti o dlouhodobý pobyt.

¹⁸ Žádost o povolení k dlouhodobému pobytu je oprávněn podat, jestliže na území pobývá na vízum k pobytu nad 90 dnů, hodlá na území přechodně pobývat po dobu delší než 1 rok a trvá-li stejný účel pobytu.

Úspěšnost žádostí o vydání zelených karet:¹⁹

Účel pobytu	Počet podaných žádostí v r. 2010	Počet kladně vyřízených žádostí	Úspěšnost vyjádřená v %
Zelená karta typu A	77	39	50,65 %
Zelená karta typu B	64	13	20,31 %
Zelená karta typu C	72	17	23,61 %

V porovnání s rokem 2009 nedošlo v roce 2010 v počtu žádostí o pobytová oprávnění za účelem zaměstnání, podnikání, účasti v právnické osobě a o vydání zelených karet k výrazným změnám. Zaznamenán byl nevýrazný pokles počtu žádostí o vízum k pobytu nad 90 dnů a to především v důsledku hospodářské krize. V porovnání s ostatními účely pobytu u schengenských víz představuje účel pobytu zaměstnání marginální podíl.

II. Legální zahraniční zaměstnanost

Skupina zahraničních pracovníků legálně zaměstnaných v ČR, která je statisticky sledována MPSV, zahrnuje:

- občany členských států EU / Evropského hospodářského prostoru (dále jen „EHP“) a Švýcarska a rovněž jejich rodinné příslušníky** (dle definice § 15a zákona o pobytu cizinců) **a rodinné příslušníky občanů ČR, kteří nejsou občany EU/EHP a Švýcarska.** Podle § 85 zákona o zaměstnanosti *nejsou* cizí občané spadající do této skupiny pro účely zaměstnávání v ČR **považováni za cizince.**²⁰ **Jako „cizinci“ jsou proto v této Souhrnné informaci označováni pouze občané třetích států;**
- cizince,** kteří jsou podle zákona o zaměstnanosti povinni mít pro výkon práce na území ČR platné **povolení k zaměstnání nebo zelenou nebo** (od roku 2011) **modrou kartu;**
- cizince,** kteří podle § 98 tohoto zákona **povolení k zaměstnání ani zelenou / modrou kartu nepotřebují.**

Ke dni 31. prosince 2010 bylo v ČR evidováno **celkem 215 367 povolení k zaměstnání, zelených karet a tzv. informačních karet**²¹ (z toho 74 975 týkajících se žen)²²:

¹⁹ Informace uvedené v přehledu byly získány k datu 21. února 2011. Tabulka vychází ze statistik vedených MZV, které se vztahují ke dni zavedení žádosti o pobytové oprávnění do systému „Evidence vízových cizinců“.

²⁰ Skupina vymezená § 85 zákona o zaměstnanosti bude v dalším textu zjednodušeně označována pouze jako „občané EU/EHP a Švýcarska,“ stejně jako v jiných materiálech MPSV.

²¹ Dojde-li ke splnění informační povinnosti podle § 87 zákona o zaměstnanosti (viz pozn. pod čarou č. 3), úřad práce zaregistruje **tzv. informační kartu.**

²² **Statistiky nesledují skutečné osoby fyzicky přítomné na území ČR, nýbrž platná povolení k zaměstnání, zelené karty a tzv. informační karty cizinců, kteří povolení k zaměstnání nepotřebují.** Protože jeden cizinec může mít např. více povolení k zaměstnání, **je počet povolení k zaměstnání vyšší než počet fyzických osob, k nimž se vztahují. Držitelé povolení k zaměstnání jsou jedinou statisticky sledovanou skupinou osob,** ke dni 31. prosince 2010 jich bylo v ČR evidováno celkem **47 859.**

- **143 997 informačních karet občanů EU/EHP a Švýcarska** (z toho 46 873 informačních karet žen),
- **71 370 dokladů vydaných cizincům** (28 102 ženám), z toho:
  - **49 118 platných povolení k zaměstnání** (z toho 17 336 vydaných ženám),
  - **22 126 informačních karet cizinců, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání ani zelenou / modrou kartu** (z toho 10 714 informačních karet žen),
  - **126 zelených karet** (z toho 52 vydaných ženám).

Z celkového počtu 49 118 platných povolení k zaměstnání bylo:

- **13 602 platných povolení k zaměstnání pro členy družstev** (tj. 27,7 %)
- **2 512 platných povolení k zaměstnání pro společníky v obchodních společnostech** (tj. 5,1 %).

Přehled nejpočetnějších skupin zahraničních pracovníků legálně zaměstnaných v ČR v rozdělení podle státní příslušnosti:

Stát	Počet občanů legálně zaměstnaných v ČR ke dni 31. 12. 2010
1. Slovensko	100 727
2. Ukrajina	42 139
3. Polsko	19 049
4. Bulharsko	5 667
5. Rumunsko	4 815
6. Rusko	3 658
7. Mongolsko	3 548
8. Moldavsko	3 497
9. Vietnam	3 132
10. Německo	3 070

Pozn.: Třetí země jsou barevně zvýrazněny.

V rámci systému vydávání zelených karet Ministerstvo průmyslu a obchodu (dále jen „MPO“) plní funkci posuzování a označování žádostí o tzv. „klíčový personál“, což je subkategorie zelené karty typu A. V období roku 2010 bylo podáno celkem 11 žádostí o označení volného místa jako místa vhodného pro klíčový personál. Z toho v kategorii 1, tj. „Vyšší management“, byla podána 1 žádost, v kategorii 2, tj. „Pracovníci s vysokou odbornou kvalifikací pro určité práce, úkoly a pracovníci disponující znalostmi nezbytnými pro chod podniku“, bylo podáno 8 žádostí, v kategorii 3, tj. „Profese, jejichž nedostatečná přítomnost ohrožuje chod podniku nebo může způsobit ekonomické ztráty“, byly podány 2 žádosti. **Vyhověno bylo všem 11 žádostem.**

V roce 2010 nadále pokračoval pokles počtu zahraničních pracovníků působících v ČR, jak ukazuje následující tabulka:

Forma evidence zahraničních pracovníků	31. 12. 2009	31. 12. 2010	Celkový rozdíl za rok 2010
Povolení k zaměstnání	73 663	49 118	- 24 545
Informační karty cizinců	17 680	22 126	+ 4 446
Zelené karty	51	126	+ 75
Cizinci celkem	91 394	71 370	- 20 024
Občané EU/EHP a Švýcarska	139 315	143 997	+ 4 682
Zahraníční pracovníci celkem	230 709	215 367	- 15 342

Z tabulky je patrné, že **celkové snížení počtu zahraničních pracovníků bylo způsobeno výhradně výrazným poklesem počtu platných povolení k zaměstnání**, neboť všechny ostatní položky v tabulce vykazují nárůst. **Od konce roku 2008 se počet platných povolení k zaměstnání snížil již o 79 816, více než 2,5krát.**²³

III. Agenturní zaměstnávání cizinců

Ke konci roku 2010 mělo platné povolení ke zprostředkování zaměstnání **1 654 agentur práce**, z nichž **698 mělo povolení ke zprostředkování zaměstnání cizincům na území ČR**.

Ke konci roku 2008 začalo MPSV sledovat statistické údaje o **povoleních k zaměstnání vydaných cizincům, kteří jsou dočasně přidělováni agenturami práce k uživatelům.**²⁴ Od této doby jejich celkový počet i podíl na celkovém počtu všech platných povolení k zaměstnání v ČR klesal.

Období	2008	2009	2010
Celkový počet platných povolení k zaměstnání	128 934	73 663	49 118
Počet povolení k zaměstnání vydaných cizincům dočasně přiděleným k uživatelům	19 341	3 574	2 021
Podíl na celkovém počtu platných povolení k zaměstnání	15 %	4,8 %	4,1 %

V roce 2010 obdrželo MPSV celkem **1 032 žádostí o vydání povolení ke zprostředkování zaměstnání**. V průběhu tohoto roku bylo **vydáno celkem 770 povolení**, přičemž část těchto povolení byla zpracována na základě žádostí z roku 2009. **Povolení nebylo uděleno 211 žadatelům**, především z důvodů podstatných vad žádostí, které žadatelé ani po výzvě neodstranili. Zároveň bylo v uvedeném

²³ K 31. 12. 2008 bylo v ČR vydáno 128 934 platných povolení k zaměstnání.

²⁴ Dočasné přidělení zaměstnance agentury práce k výkonu práce u uživatele se běžně označuje též jako „zapůjčování“.

období **447 povolení ke zprostředkování zaměstnání odejmuto**, zejména z důvodů (a) nesplnění oznamovací povinnosti podle § 59 zákona o zaměstnanosti, tzn. pro nesplnění hlášení statistických údajů ze strany agentury práce o počtu volných míst, o počtu jimi umístěných fyzických osob a o počtu jejich zaměstnanců, kteří byli dočasně přiděleni k výkonu práce u uživatele, a (b) nesplnění podmínek stanovených v zákoně o zaměstnanosti v osobě odpovědného zástupce.²⁵

Žádosti o vydání povolení k zaměstnání MPSV zasílalo v souladu s § 60a zákona o zaměstnanosti **MV k vydání závazného stanoviska**. Stanoviska vydávaná MV na žádost MPSV jsou založena na zhodnocení informací bezpečnostního charakteru ze zdrojů Policie ČR a zpravodajských služeb. Níže uvedené údaje zahrnují i případy opakovaných dožádání v průběhu prvoinstančního řízení a případy dožádání pro účely rozkladů (opravných prostředků).

MV v průběhu roku 2010 vydalo **717 stanovisek souhlasných**, svůj **nesouhlas s udělením povolení vyjádřilo ve 120 případech** a **ve 23 případech vydalo podmíněné stanovisko**.

Podle ustanovení § 63 odst. 3 zákona o zaměstnanosti MPSV svým rozhodnutím povolení ke zprostředkování zaměstnání odejme v případě, že MV odvolá souhlas s jeho vydáním. V souvislosti s tímto ustanovením MV v roce 2010 provedlo celkem 12 šetření, která v 7 případech nakonec vedla k vydání nesouhlasného stanoviska MV.

Přechodné ustanovení novely zákona o zaměstnanosti (zákon č. 382/2008 Sb. s účinností od 1. ledna 2009) umožnilo MV uplatnit své stanovisko také u platných povolení ke zprostředkování zaměstnání, o jejichž vydání MPSV pravomocně rozhodlo do 31. prosince 2008 včetně. Na základě tohoto přechodného ustanovení provedlo MV v roce 2010 celkem 15 šetření, která v 8 případech vedla k vydání nesouhlasného stanoviska.

IV. Zahraniční občané s živnostenským oprávněním

Ke dni 31. prosince 2010 bylo v ČR evidováno celkem **101 429 živnostenských oprávnění**, jejichž držiteli bylo **90 983 fyzických osob, které nebyly občany ČR**.²⁶ Ve srovnání s rokem 2009 tak došlo ke **zvýšení počtu těchto živnostenských oprávnění o 5 027 a počtu jejich držitelů z řad zahraničních občanů o 3 230**. Ve srovnání s rokem 2008 se jedná o nárůst počtu živnostenských oprávnění o 16 941 a jejich držitelů o 13 825.

Období	2008	2009	2010
Zahraniční občané s živnostenským oprávněním	77 158	87 753	90 983
Živnostenská oprávnění vydaná zahraničním občanům	84 488	96 402	101 429

²⁵ Podle zákona o zaměstnanosti fyzická osoba může být ustanovena do funkce odpovědného zástupce pouze u jedné právnické osoby – agentury práce. Nesmí být současně ani držitelem povolení ke zprostředkování zaměstnání jako fyzická osoba.

²⁶ Statistiky MPO považují za cizince každou fyzickou osobu, která není občanem ČR.

Nejpočetnější skupinu držitelů živnostenského oprávnění z řad zahraničních občanů tvořili v roce 2010 **občané Vietnamu** (33 164 osob, tj. **36,5 %**), **Ukrajiny** (29 739 osob, tj. **32,7 %**) a **Slovenska** (10 681 osob, tj. **11,7 %**). Ve srovnání s rokem 2009 vzrost počet držitelů živnostenského oprávnění z řad občanů Ukrajiny, ale snížil se počet živnostníků z řad občanů Vietnamu.

Období	2008	2009	2010
Občané Vietnamu s živnostenským oprávněním	32 139	35 590	33 146
Občané Ukrajiny s živnostenským oprávněním	21 213	26 223	29 739

ČÁST TŘETÍ:

KONTROLNÍ AKTIVITY VÝKONNÝCH SLOŽEK JEDNOTLIVÝCH RESORTŮ

1) MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

I. Výsledky kontrolní činnosti úřadů práce²⁷

Kromě standardní kontrolní činnosti u zaměstnavatelů prováděné v průběhu celého roku 2010 kontrolní orgány v působnosti MPSV v období září až prosinec 2010 připravily a uskutečnily zvláštní **koordinované kontroly**. Hlavním koordinátorem těchto kontrolních akcí byly určeny úřady práce, podílely se na nich orgány inspekce práce a orgány správy sociálního zabezpečení, celní úřady, živnostenské úřady a další kontrolní orgány. Cílem akcí bylo zejména odhalování případů nelegálního zaměstnávání, porušování pracovněprávních předpisů, neodvádění pojistného na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění a dalšího souvisejícího porušování právních předpisů. Kontrolované subjekty byly vybírány především z oblastí stavebnictví, pohostinství a ubytovacích služeb. Tyto koordinované kontrolní akce budou pokračovat i v roce 2011.

Úřady práce v roce 2010 uskutečnily samostatně nebo ve spolupráci s dalšími orgány celkem **13 865 kontrolních akcí** (včetně výše uvedených koordinovaných kontrolních akcí), z nichž **2 333 tvořily kontroly u zaměstnavatelů, kteří zaměstnávali i zahraniční pracovníky** (tj. 16,8 % z celkového počtu). V roce 2010 se tak v porovnání s rokem 2009 zvýšil počet všech provedených kontrol o 2 716 a počet kontrol u zaměstnavatelů zahraničních pracovníků o 435.

V roce 2010 bylo úřady práce **zkontrolováno celkem 14 186 zahraničních pracovníků**, z toho 4 961 žen. V roce 2010 se tak v porovnání s rokem 2009 snížil počet zkontrolovaných osob o 4 903.

Důvody snížení počtu zkontrolovaných zahraničních pracovníků při současném zvýšení počtu provedených kontrol nelze jednoznačně určit, za **nejpravděpodobnější příčiny** lze považovat **celkové snížení počtu držitelů platných povolení k zaměstnání a omezené nabírání žádostí o vydání víz** na zastupitelských úřadech ČR na Ukrajině, v Mongolsku, Vietnamu, Moldavsku a Uzbekistánu.

Ve sledovaném období podaly nejvíce podnětů ke kontrolám v oblasti zaměstnávání zahraničních pracovníků a také se těchto kontrol nejčastěji přímo účastnily **inspektoráty cizinecké policie a celní úřady**.

Na celkovém počtu 2 333 kontrolních akcí se **inspektoráty cizinecké policie** podílely svou účastí na **541 kontrolách (23,2 %)** a **308 podněty** k jejich provedení (**13,2 %**).

²⁷ Zdroj: Analýza „Hodnocení působení zahraničních pracovníků na trhu práce ČR“ (MPSV, 2011).

Celní úřady se na celkovém počtu kontrol podílely svou účastí v **320 případech (13,7 %)** a **243 podanými podněty** k provedení kontrol (**10,4 %**).

Oblastní inspektoráty práce se v roce 2010 zúčastnily **127 kontrol (5,4 %)** a **orgány správy sociálního zabezpečení 68 kontrol (2,9 %)**.

Při kontrolách zaměstnavatelů zahraničních pracovníků bylo umožnění výkonu nelegální práce zjištěno u **484 z nich (20,8 %)**, což je o **83 více než v předchozím roce**. Výkon nelegální práce byl zjištěn u **1 797 cizinců**, u **4 435 osob jejich zaměstnavatel nesplnil informační povinnost vůči úřadu práce**.

Počet zkontrolovaných osob, u nichž byl zjištěn výkon nelegální práce, se tak ve srovnání s rokem 2009 snížil o **1 373**, počet případů nesplnění informační povinnosti zaměstnavatelem se snížil o **481**.

Přehled výsledků kontrolní činnosti v letech 2008 – 2010:

Období	2008	2009	2010
Počet kontrolních akcí u zaměstnavatelů zaměstnávajících zahraniční pracovníky	1 933	1 898	2 333
Počet zaměstnavatelů, kteří umožnili výkon nelegální práce cizincům	537	401	484
Počet zkontrolovaných zahraničních pracovníků	24 203	19 089	14 186
Počet případů výkonu nelegální práce cizincem	2 343	3 170	1 797
Počet případů výkonu práce neohlášené úřadu práce	4 173	4 916	4 435

Ke dni 31. prosince 2010 uložily úřady práce za porušení zákona o zaměstnanosti na úseku zahraniční zaměstnanosti celkem **1 240 pokut v celkové výši 44 983 100,- Kč**, z toho:

- **zaměstnancům 169 pokut v celkové výši 426 500,- Kč (průměrná výše pokuty 2 524,- Kč),**
- **zaměstnavatelům 1 071 pokut v celkové výši 44 556 600,- Kč (průměrná výše pokuty 41 603,- Kč).²⁸**

Počet udělených pokut se tak ve srovnání s rokem 2009 zvýšil o **72**, celková výše se snížila o **2 422 300,- Kč**. Klesla přitom celková i průměrná výše pokut udělených zaměstnavatelům (celková o **2 143 600,- Kč**, průměrná o **6 099,- Kč**) i zaměstnancům (celková o **278 700,- Kč**, průměrná o **907,- Kč**).

²⁸ Pokuty udělené zaměstnavatelům **nezahrnují pouze pokuty za umožnění výkonu nelegální práce**, ale rovněž pokuty za nesplnění informačních povinností vůči úřadu práce.

Přehled celkové a průměrné výše pokut uložených v letech 2008 – 2010:

Rok	Celková výše všech uložených pokut	Celková výše pokut uložených zaměstnavatelům	Celková výše pokut uložených zaměstnancům	Průměrná výše pokut uložených zaměstnavatelům	Průměrná výše pokut uložených zaměstnancům
2008	30 213 400	29 418 700	794 700	35 274	4 730
2009	47 405 400	46 700 200	705 200	47 702	3 731
2010	44 983 100	44 556 600	426 500	41 603	2 524

Výše uvedená čísla dokládají, že se úřady práce zaměřují především na postih zaměstnavatelů, kteří z umožňování nelegální práce získávají značný ekonomický prospěch.

Nejpočetnější skupiny nelegálně a neohlášeně zaměstnávaných zahraničních pracovníků tvořili v roce 2010 občané následujících zemí:

Státy EU/EHP	Počet pracovníků neohlášených úřadu práce	Třetí země	Počet nelegálně zaměstnaných pracovníků	Počet pracovníků neohlášených úřadu práce
Slovensko	2 241	Ukrajina	1 050	466
Polsko	490	Vietnam	344	212
Bulharsko	303	Mongolsko	216	26
Rumunsko	236	Moldavsko	67	12
Německo	67	Čína	17	52

Z těchto údajů vyplývá, že občané Ukrajiny tvořili 58,4 % zjištěných nelegálně zaměstnaných cizinců, občané Vietnamu 19,1 % a občané Mongolska 12 %.

Z celkového počtu 1 797 cizinců, u nichž byl v roce 2010 zjištěn výkon nelegální práce, působilo 753 cizinců ve stavebnictví²⁹, 385 cizinců v ekonomické oblasti zahrnující administrativní a podpůrné činnosti, 278 cizinců ve zpracovatelském průmyslu a 159 cizinců v sektoru velkoobchodu a maloobchodu, oprav a údržby motorových vozidel. Zbývající cizinci pracovali v ostatních odvětvích ekonomiky.

V roce 2010 byl při kontrolních akcích zjištěn výkon nelegální práce 217 účastníky v právnických osobách, kteří byli podle § 89 zákona o zaměstnanosti povinni mít povolení k zaměstnání. Nejčastěji se výkonu nelegální práce dopouštěli členové družstev (153 případů).

²⁹ Rozdělení podle jednotlivých sekcí „klasifikace ekonomických činností“ (CZ-NACE).

Při provádění kontrolní činnosti na úseku **zprostředkování zaměstnání** úřady práce kontrolovaly především to, **zda agentury práce zprostředkovávají zaměstnání v souladu s vydanými povoleními ke zprostředkování zaměstnání** (pouze povolenému okruhu subjektů, povolenou formou, pro povolené druhy prací, na území ČR nebo i do zahraničí) **a zákonem o zaměstnanosti, případně dalšími předpisy** (např. nařízení vlády č. 64/2009 Sb., o stanovení druhu prací, které agentura práce nemůže formou dočasného přidělení k výkonu práce u uživatele zprostředkovávat).

V roce 2010 provedly úřady práce celkem **508 kontrol** a za zjištěná pochybení udělily agenturám práce **264 pokut** v celkové výši **12 897 500,- Kč (průměrná výše pokuty 48 854,- Kč)**. Ve srovnání s rokem 2009 došlo ke snížení počtu kontrol i celkové a průměrné výše udělených pokut).

Výsledky kontrolní činnosti úřadů práce na úseku agenturního zaměstnávání v letech 2008 - 2010:

Období	Počet kontrol agentur práce	Počet uložených pokut	Celková výše pokut v Kč	Průměrná výše pokut
2008	498	110	5 886 400	53 513
2009	674	153	22 330 000	149 948
2010	508	264	12 897 500	48 854

II. Výsledky kontrolní činnosti Státního úřadu inspekce práce (dále jen „SÚIP“)

SÚIP, resp. jeho oblastní inspektoráty práce, se v rámci **koordinovaných kontrol** uskutečněných v období září – prosinec 2010 zúčastnily celkem **182 akcí u zaměstnavatelů**. Zkontrolováni při nich byli zaměstnavatelé zaměstnávající méně než 5 zaměstnanců i zaměstnavatelé s více než 200 zaměstnanci. **Bez zjištění porušení zákona bylo provedeno 68 kontrol (37 %), se zjištěním porušení 114 kontrol (63 %).** Počet zjištěných porušení byl celkem **401**.

Nejvíce porušení zákona kontroly prokázaly na úseku **vzniku, změn a skončení pracovního poměru (136 porušení)**, na úseku **odměňování (133 porušení)** a na úseku **pracovní doby a doby odpočinku (76 porušení)**. Ostatní porušení se týkala rovného zacházení, bezpečnosti práce, dovolené a agenturního zaměstnávání. Bylo uloženo **32 pokut v celkové výši 1 990 000,- Kč (průměrná výše pokuty 62 188,- Kč)**. Oblastní inspektoráty práce se do koordinovaných kontrol zapojí i v roce 2011, vytvořily stabilní týmy se zaměřením na tento způsob kontrol.

SÚIP se při své kontrolní činnosti dlouhodobě zaměřil na **činnost agentur práce** spojenou s dočasným přidělováním agenturních zaměstnanců k uživatelům. Ani v době ekonomické krize agenturní zaměstnávání neztratilo svoji oblibu.³⁰ Výsledky kontrol v minulých letech prokázaly, že je nezbytné, aby se oblastní inspektoráty práce na tuto oblasti i nadále soustředily.

³⁰ Dochází však stále k poklesu dočasně přidělovaných agenturních zaměstnanců z řad cizinců s povolením k zaměstnání (viz Část druhá, kapitola III).

Pro rok 2010 byly kontroly agentur práce zaměřeny na rovné zacházení, vznik, změnu a skončení pracovního poměru, pracovní dobu, dobu odpočinku, práci přesčas, práci v noci, odměňování a poskytování náhrad, dodržování podmínek při dočasném přidělení zaměstnance k výkonu práce u uživatele a ochranu osobních práv zaměstnance podle § 316 odst. 2 – 4 zákoníku práce. Oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci byla šetřena samostatně v rámci plánu kontrolní činnosti odboru bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

V roce 2010 provedly orgány inspekce práce celkem **95 kontrol agentur práce a 47 kontrol jejich uživatelů**. Z celkového počtu kontrol provedených u agentur práce bylo **62 se zjištěním porušení zákona (65 %)**, což odpovídá zhruba stejnému číslu za rok 2009 (pracovněprávní předpisy porušilo 58 agentur práce, tj. 68 % kontrolovaných). Celkově byly **15 agenturám práce uloženy pokuty v celkové výši 687 500,- Kč a 2 uživatelům pokuty v celkové výši 175 000,- Kč**.

Výsledky kontrolní činnosti v letech 2009 a 2010:

Kontrolovaný subjekt	Agentury práce		Uživatelé	
	2009	2010	2009	2010
Období				
Počet kontrol	85	95	72	47
Počet uložených pokut	16	15	1	2
Celková výše udělených pokut	1 790 000	687 500	40 000	175 000
Průměrná výše udělených pokut	111 875	45 833	40 000	87 500

Z celkového počtu zjištěných porušení pracovněprávních předpisů jich bylo nejvíce na úseku **vzniku, změn a skončení pracovního poměru (39 %)**, kdy zaměstnavatel při skončení pracovního poměru nebo dohody o pracovní činnosti nevydal zaměstnanci potvrzení o zaměstnání nebo v něm neuvedl zákonem předepsané údaje, neinformoval zaměstnance o obsahu pracovního poměru, vyslal zaměstnance na pracovní cestu bez dohody s ním apod.

Druhou nejpočetnější skupinu (29 %) představují porušení zjištěná na úseku **agenturního zaměstnávání**, konkrétně **porušení § 308 a 309 zákoníku práce**.³¹ Jednalo se o případy, kdy agentury práce přidělovaly zaměstnance k výkonu práce u uživatele bez písemného pokynu, nebo tento pokyn neobsahoval předepsané náležitosti, případně dohoda mezi agenturou práce a uživatelem nebyla uzavřena nebo neobsahovala zákonem požadované údaje.

Třetí oblastí nejčastějšího porušení zákona byla oblast **odměňování (17 %)**, kdy agentury práce nevydaly zaměstnancům písemný doklad o jednotlivých složkách mzdy, neposkytly jim příplatky za práci v sobotu a v neděli, neposkytly jim mzdu za vykonanou práci ve lhůtě splatnosti nebo jim nevydaly nejpozději v den nástupu do práce písemný mzdový výměr.

³¹ Náležitosti dohod o dočasném přidělení (§ 308) a dočasné přidělení a jeho průběh (§ 309).

Na základě výsledků kontrol lze pozitivně hodnotit, že případy nerovného zacházení agenturních zaměstnanců v porovnání s kmenovými zaměstnanci uživatele se vyskytovaly méně než v minulých letech. Skutečností však také je, že někdy je obtížné najít srovnatelného zaměstnance, když pracovní pozice je stanovená velmi obecně (např. montážní dělník, pomocný dělník). Problematické je někdy vyhodnocení nároků na různé benefity, které pobírají zaměstnanci uživatele.

Protože orgány inspekce práce nejsou stále spokojeny se stavem dodržování zákona na úseku agenturního zaměstnávání, bude v roce 2011 úkol zaměřený na kontroly agentur práce pokračovat. SÚIP si je vědom přetrvávajících problémů spojených se zaměstnáváním cizích státních příslušníků, a proto budou oblastními inspektoráty práce ke kontrole vybírány alespoň z poloviny agentury práce zaměstnávající cizí státní příslušníky nebo takové, u nichž budou vykonávat práci pracovníci vysílání v rámci poskytování služeb (§ 319 zákoníku práce). Dále se inspektoři zaměří na uzavírání dohod mimo pracovní poměr a na činnost družstev.

SÚIP v souladu se zákonem o inspekci práce informoval MPSV o případech zjištěných porušení povinností stanovených agenturám práce v § 308 a 309 zákoníku práce a o uložených sankcích. MPSV má následně možnost odebrat příslušným agenturám práce povolení ke zprostředkování zaměstnání.

V roce 2010 obdržel SÚIP od cizích státních příslušníků celkem 185 podnětů k provedení kontroly dodržování pracovněprávních předpisů jejich zaměstnavateli v ČR. V porovnání s rokem 2009 došlo k celkovému nárůstu počtu podaných podnětů od občanů s cizí státní příslušností. Nadále podávali nejvíce podnětů občané Slovenské republiky a Ukrajiny, naopak poklesl počet podnětů od občanů Polské republiky. Je však třeba zdůraznit, že ne vždy podatelé podnětů uvedou svou státní příslušnost, jedná se o dobrovolný údaj. V případě anonymních podání nelze státní příslušnost zjistit vůbec.

Počty podnětů podaných zahraničními občany:

Státní příslušnost	2009	2010
Slovensko	74	116
Ukrajina	24	28
Polsko	22	11
Bulharsko	3	5
Rumunsko	-	5
Rusko	3	5
Bělorusko	4	1
Celkem	148	185

Podněty poukazovaly zejména na porušování předpisů na úseku odměňování (nevyplacení mzdy, nevyplacení náhrady mzdy, nevydání dokladů o mzdě, nevyplacení zaručené mzdy apod.) a na úseku vzniku, změn a skončení pracovního poměru (nedostatky v pracovní smlouvě, nevydání potvrzení o zaměstnání,

zaměstnávání bez pracovní smlouvy nebo dohody mimo pracovní poměr, přidělení k uživateli agenturou práce bez písemného pokynu k přidělení apod.), v menší míře bylo poukazováno na nerovné zacházení v případě pracovních a mzdových podmínek a na nedostatky v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Oblastní inspektoráty práce se zabývaly všemi podanými podněty. Z výsledků kontrol provedených a uzavřených v roce 2010 vyplývá, že **z 84 podnětů bylo 38 oprávněných nebo částečně oprávněných (45 %) a 46 neoprávněných nebo neprokázaných (65 %).**

Dalších 44 podaných podnětů bylo ke konci roku 2010 dosud v šetření, 8 podnětů bylo zařazeno do plánu roku 2011, 26 podnětů bylo neúplných nebo je z jiných důvodů nebylo možno šetřit, 17 podnětů bylo postoupeno jiným orgánům a 6 podnětů bylo vyřízeno přímo dopisem.

Je možné konstatovat, že **orgány inspekce práce věnují otázkám zaměstnanců – cizích státních příslušníků stále velkou pozornost a pravidelně se zaměřují na kontroly jejich zaměstnavatelů.**

III. Další informace související s bojem proti nelegálnímu zaměstnávání cizinců

a) Ukončení projektu „Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků“

Usnesením vlády ČR ze dne 7. prosince 2010 č. 880 bylo rozhodnuto o **ukončení projektu „Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků“**, který byl v minulých letech v „Souhrnné informaci“ opakovaně zmiňován. Cílem projektu bylo přivést do ČR vysoce kvalifikované cizince, kteří by se zde i se svými rodinami natrvalo usídlili. Projekt byl spuštěn v roce 2003 a v roce 2008 se usnesením vlády č. 1316 stal trvalým nástrojem aktivní migrační politiky ČR. Podle stanoveného harmonogramu ukončovací fáze došlo ke dni **31. prosince 2010 k ukončení nabírání žádostí cizinců o účast v projektu** a ke dni **1. července 2013 bude tento projekt definitivně uzavřen**. Délka ukončovací fáze souvisí se lhůtou 2,5 let, po jejímž uplynutí mohou účastníci projektu a jejich nejbližší rodinní příslušníci (manžel/manželka, dítě) požádat v ČR o trvalý pobyt.³² MPSV za tímto účelem vystavuje zvláštní doporučení pro MV.

Na základě přihlášek cizinců podaných do 31. prosince 2010 lze určit, že **v ukončovací fázi bude v projektu zařazeno přibližně 800 cizinců. Od zahájení v roce 2003 do konce roku 2010 do projektu vstoupilo celkem 1 964 účastníků.** Nejčastěji se jednalo o **odborníky v oblasti informačních technologií** (535 cizinců), **pracovníky v administrativních profesích** (196) a **v technických profesích** (192). **Téměř 10 % účastníků bylo absolventy českých vysokých nebo středních škol.** Nejpočetnější skupiny účastníků tvořili **občané Ukrajiny** (550), **Ruska** (331) a **Běloruska** (180). Ke konci roku 2010 již **995 cizinců** (účastníků projektu a jejich rodinných příslušníků) **získalo trvalý pobyt v ČR.**

---

³² V případě vysoce kvalifikovaných pracovníků dokonce již po 1,5 roce. Podmínkou pro přijetí do kategorie vysoce kvalifikovaných účastníků je zaměstnání v ČR na pozici, která vyžaduje vysokoškolské vzdělání a odpovídá kvalifikaci uchazeče.

Zvýhodnění kvalifikovaných pracovních migrantů spočívající v **možnosti požádat o trvalý pobyt v ČR ve zkrácené lhůtě** zůstane v české migrační politice zachováno v jiné podobě v rámci Nového systému ekonomické migrace.

b) Mezinárodní smlouvy v oblasti boje proti neohlášené výděleční činnosti a zneužívání sociálních dávek

ČR dlouhodobě usiluje o uzavírání bilaterálních smluv o výměně údajů a přeshraniční spolupráci při potírání neohlášené výdělečné činnosti, potírání zneužívání dávek sociálního zabezpečení a při výběru pojistného.

Dne 25. května 2010 vstoupilo v platnost „Ujednání mezi MPSV ČR a Spolkovým ministerstvem financí Spolkové republiky Německo o spolupráci při boji proti nelegálnímu zaměstnávání, neohlášené výdělečné činnosti a nelegálnímu najímání přeshraničních pracovníků a s tím souvisejícímu přeshraničnímu zneužívání sociálních dávek a neodvádění pojistného“ (č. 63/2010 Sb. m. s.).³³

Nadále pokračoval schvalovací proces „**Smlouvy mezi vládou ČR a vládou Francouzské republiky** o výměně údajů a spolupráci v oblasti pojistného a při potírání zneužívání dávek sociálního zabezpečení“.³⁴ V roce 2011 a v následujících letech bude MPSV usilovat o sjednání obdobné smlouvy se Slovenskem a s dalšími sousedními státy, kde je migrace osob (a tedy i možnost „zneužívání dávek“) největší, tj. s Rakouskem a Polskem.

---

³³ Na základě této smlouvy se na podzim roku 2011 chystá jednání Smíšené komise, jejímiž členy jsou za českou stranu zástupci MPSV, SÚIP a ČSSZ. Za německou stranu pak jejich odpovědné instituce.

³⁴ Smlouva byla podepsána 11. 7. 2008 v Chantilly a v roce 2009 s její ratifikací vyslovil souhlas Parlament ČR. Na francouzské straně byl schvalovací proces ukončen až v lednu 2011. Smlouva tak vstoupila v platnost dne 1. dubna 2011, ve Sbírce mezinárodních smluv byla vyhlášena pod číslem 39/2011.

2) MINISTERSTVO VNITRA

I. Výsledky kontrolní činnosti orgánů Služby cizinecké policie

Orgány Služby cizinecké policie (dále jen „SCP“) v průběhu roku 2010 ve spojitosti s nelegálním zaměstnáváním prováděly **součinnostní kontroly** s dalšími státními orgány (zejména s úřady práce, živnostenskými úřady, finančními úřady, celními úřady, orgány České obchodní inspekce, hasičským záchranným sborem apod.). Na základě jejich výsledků byly posléze ve správním řízení řešeny případy cizinců neplnících účel pobytu.

V průběhu roku 2010 realizovala SCP **zhruba 240 tisíc pobytových kontrol**, a to jak samostatně, tak ve spolupráci s ostatními orgány. V porovnání s předchozím rokem došlo ke **snížení počtu kontrol o více jak 20 tisíc (-7,8 %)**. **Výrazný pokles (-25,4 %)** je evidován u počtu **pobytových kontrol provedených ve spolupráci s ostatními složkami Policie ČR a dalšími státními orgány**, což lze zdůvodnit také snižováním počtu pracovníků u těchto složek, a tedy omezením spoluúčasti v této oblasti.

K poklesu došlo také u **počtu zkontrolovaných ubytovacích zařízení (-14,0 %)**, kdy hlavním důvodem je fakt, že **cizinci v posledních letech dávají přednost ubytování v soukromých bytech nebo případně soukromých domech** před ubytovacími zařízeními. **Nárůst** je registrován u **počtu zkontrolovaných objektů pro výdělečnou činnost (+18,3 %)**, kdy hlavním důvodem tohoto nárůstu je zaměření kontrol na dodržování účelu pobytu vzhledem k monitoringu v souvislosti s hospodářskou krizí.

V roce 2010 bylo ve statistikách počtu **cizinců s vydaným pravomocným rozhodnutím o správním vyhoštění** zaevidováno v Cizineckém informačním systému (CIS) celkem **2 507 osob**, u nichž bylo důvodem pro vydání rozhodnutí o porušení zákona o zaměstnanosti. **Převažující důvod pro vydání rozhodnutí o správním vyhoštění³⁵** představovalo ve sledovaném období **především porušování pobytového režimu (77,2 % z celkového počtu důvodů)**. S velkým odstupem následovaly důvody neuposlechnutí rozhodnutí o správním vyhoštění (9,3 %) a porušení zákona o zaměstnanosti (4,4 %).

Rozhodnutí o správním vyhoštění vydaná v letech 2008 – 2010:

Období	2008	2009	2010
Celkový počet cizinců, kterým bylo vydáno rozhodnutí	2 909	3 064	2 507
Celkový počet důvodů rozhodnutí	4 995	4 760	3 737
Důvod porušení zákona o zaměstnanosti	105	148	163
Podíl tohoto důvodu na celkovém počtu důvodů v %	2,1	3,1	4,4

³⁵ Jedno rozhodnutí o správním vyhoštění může obsahovat více zákonných odůvodnění, rovněž jedné osobě může být vydáno více rozhodnutí o správním vyhoštění.

Součástí Ředitelství služby cizinecké policie je **Oddělení řízení šetření trestné činnosti a dokumentace**, které se na problematice nelegálního zaměstnávání podílí zejména jako konzultační orgán, pomáhá při ztotožňování osob a dále se podílí na realizacích některých akcí, které mají přímou souvislost s nelegálním zaměstnáváním. Vyvíjí aktivity při monitoringu osob či rizikových skupin, které se podílejí či mohou podílet, s ohledem na své sociální či jiné zařazení v rámci pracovní hierarchie na trhu práce s cizineckým prvkem, na aktivitách, které nejsou v souladu s právním řádem ČR.

Je nutné upozornit na skutečnost, že **aktivity osob týkající se nelegálního zaměstnávání jsou často přímo spjaty s dalšími nelegálními aktivitami**, které nelze od problematiky nelegálního zaměstnávání oddělovat, např. zaměstnávání osob za podmínek naplňujících představu o „novodobých otrokářích“, nucená prostituce, kterou je rovněž možno považovat za výdělečnou činnost, vymáhání tzv. „výpalného“ atd.

Tento útvar se podílí i na monitoringu a odhalování takto orientované trestné činnosti, a to v součinnosti s dalšími orgány státní správy, zejména pak s **Útvarem pro odhalování organizovaného zločinu** Služby kriminální policie a vyšetřování (dále jen „ÚOOZ“). Spolupráce probíhá i ve speciálních týmech zaměřených přímo na nelegální zaměstnávání.

V roce 2010 proběhly v teritoriích všech oblastních ředitelství SCP **dvě akce**, které byly připravovány na základě místní situace v daném teritoriu **se zaměřením na vytipování míst možného nelegálního zaměstnávání a dopravu cizinců do nich** s předpokladem odhalení cizinců dopouštějících se protiprávního jednání, zejména v souvislosti s nelegálním zaměstnáváním. Koordinované nasazení policistů SCP na vytipovaných místech ve vytipovaných časech se ukázalo být efektivní. Byly uloženy pokuty podle zákona o pobytu cizinců a podle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, byly odhaleny správní delikty, zahájena správní řízení o správním vyhoštění, odhaleny osoby, po kterých bylo vyhlášeno pátrání a započato řízení u skutků kvalifikovaných jako trestný čin.

Plán činnosti Ředitelství služby cizinecké policie na rok 2011 v odhalování aktivit nelegálního zaměstnávání cizinců je obdobný jako v roce uplynulém, se zohledněním možností nově vzniklých Odborů cizinecké policie Krajských ředitelství policie. Zejména se jedná o kontroly vytipovaných objektů a provozoven, akce s různým rozsahem plošné působnosti s vyžádáním součinnosti zástupců státní správy a samosprávy. Bude pokračovat i spolupráce s ÚOOZ ve speciálním týmu vyhlášeném pro rok 2011, řešícím nelegální zaměstnávání cizinců. Budou realizovány aktivity typu označovaného jako „Zaměstnavatel“, které jsou zaměřeny na posílení vztahů se zaměstnavateli cizinců a zástupci státní správy a samosprávy. Plánováno je i prohlubování spolupráce s jednotlivými složkami Policie ČR, orgány státní správy a samosprávy, a také s organizacemi majícími ve své působnosti problematiku zaměstnávání cizinců.

II. Problémy zjištěné při provádění kontrolní činnosti

Orgány SCP v průběhu roku 2010 prováděly součinnostní kontroly s úřady práce a na základě výsledků kontrol zaměřených na odhalování nelegálního zaměstnávání se posléze zabývaly případy cizinců, kteří neplnili povolený účel

pobytu. V souvislosti s touto kontrolní činností byly zaznamenány zejména následující problémy:

Při kontrolách často není dostatečně jasné, jaký je právní základ pro výkon práce cizinců. Příkladem jsou firmy, které při plnění zakázek uzavírají smlouvy o dílo s dalšími firmami, přičemž **není vždy zřejmé, na základě jakých smluv cizinci pro kontrolovaný subjekt vlastně pracují**. Kvůli složitému zjišťování skutečného stavu věci úřady práce při rozkrývání pracovněprávních vztahů cizinců v rámci subdavatelských vztahů někdy dochází i ke značným **časovým prodlevám**, které orgánům SCP brání řešit případná porušení pobytového režimu těmito cizinci, závisí-li na předchozím rozhodnutí úřadu práce, zda se dopustili výkonu nelegální práce.

V souvislosti se zaměstnáváním cizinců je opakovaně zjišťováno, že jejich **zaměstnavatelé neodvádí pojistné na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění**. Velice často jsou pracovníci zaregistrováni u Všeobecné zdravotní pojišťovny pouze v době povolovacího procesu a následně opět odhlášeni.

3) MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY – CELNÍ SPRÁVA ČR

I. Výsledky kontrolní činnosti celních úřadů

V roce 2010 provedly celní úřady samostatně nebo v součinnosti s jinými orgány státní správy celkem **1 660 kontrol** dodržování povinností stanovených zákonem o zaměstnanosti a **zkontrolovaly při nich 6 325 cizinců**. Z výše uvedeného celkového počtu kontrol bylo **v 640 případech (38,6 %) konstatováno podezření z porušení zákona o zaměstnanosti**. Z celkového počtu zkontrolovaných cizinců vyslovily celní úřady **u 2 008 osob důvodné podezření z výkonu nelegální práce** dle § 5 zákona o zaměstnanosti.³⁶ **U 54 kontrolovaných cizinců vzniklo podezření z porušení zákona o pobytu cizinců**. Počet provedených kontrol, zkontrolovaných osob i zjištěných podezření byl přibližně stejný jako v roce 2009.

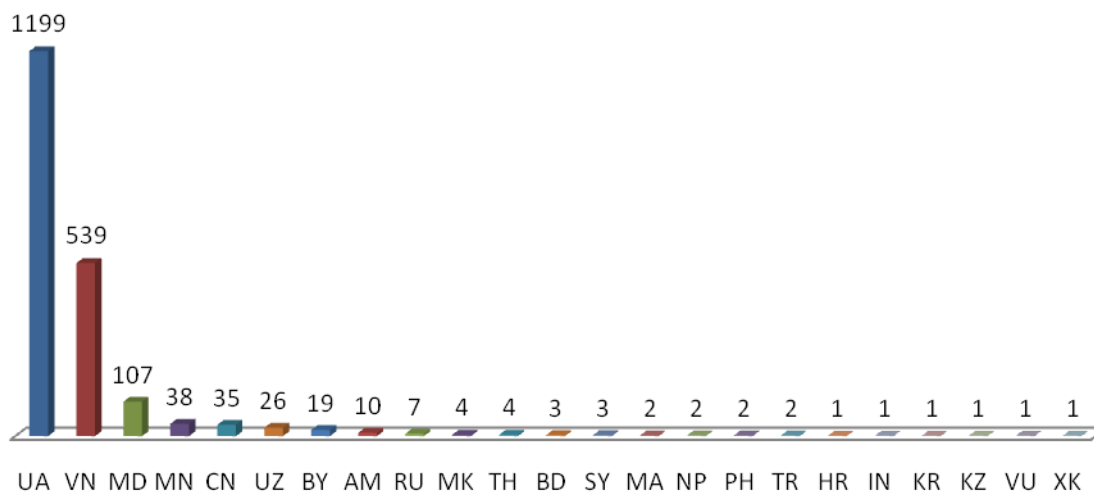
Přehled výsledků kontrolní činnosti celních úřadů v letech 2008 – 2010:

Období	2008	2009	2010
Počet provedených kontrol	1 727	1 632	1 660
Počet zkontrolovaných cizinců	6 881	6 203	6 325
Zjištěná podezření na porušení zákona o zaměstnanosti	2 340	1 966	2 008
Zjištěná podezření na porušení zákona o pobytu cizinců	91	54	54

Mezi nejpočetnější skupiny cizinců podezřelých z porušování zákona o zaměstnanosti patřili v roce 2010 státní příslušníci Ukrajiny (1 199 osob), Vietnamu (539), Moldavska (107), Mongolska (38) a Číny (35).

³⁶ Zjištěné případy podezření na nelegální práci postupují celní úřady podle zákona o zaměstnanosti úřadům práce, které vedou správní řízení o uložení sankce.

Cizinci dle státní příslušnosti podezřelí z porušení zákona o zaměstnanosti v roce 2010

V roce 2010 se v **619 případech (37,3 %)** na kontrolní činnosti celních úřadů podílely také **jiné složky státní správy ČR**. Jednalo se zejména o kontroly uskutečněné ve spolupráci s orgány cizinecké policie a úřady práce.

Nejvíce kontrol zaměřených na zaměstnávání cizinců bylo Celní správou ČR provedeno v oblastech (skupinách vykonávaných činností) **stavebnictví** (464 kontrol), **služeb stravovacích a ubytovacích** (349) a **obchodu, včetně tržnic** (309). Dále byly uskutečněny kontroly např. v oblastech ostatních služeb (88), zpracovatelského průmyslu, včetně automobilového (59), potravinářství a výroby tabákových výrobků (57), výroby kovů a kovovýroby (51), zpracování dřeva a výroby dřevařských výrobků s výjimkou těžby dřeva a školkařství (44) a zemědělství (27).

Největší počet cizinců byl zkontrolován zejména v oblastech stavebnictví (1 440), služeb stravovacích a ubytovacích (869), obchodu, včetně tržnic (727), potravinářství a výroby tabákových výrobků (585), zemědělství (468) a zpracovatelského průmyslu, včetně automobilového průmyslu (444).

II. Výsledky celostátních kontrolních akcí

Vedle běžných kontrol dodržování povinností podle zákona o zaměstnanosti byly celními úřady za koordinace Generálního ředitelství cel a celních ředitelství v roce 2010 provedeny **dvě celostátní kontrolní akce**. První, uskutečněná v **květnu 2010** s názvem **GRIL**, byla zaměřena na **provozovny rychlého občerstvení**. Pracovníci celních úřadů během jednodenní akce provedli **celkem 105 kontrol**, z nichž **ve 33 případech (31,4 %)** vzniklo **důvodné podezření z porušení zákona o zaměstnanosti**. V rámci této akce **zkontrolovali celníci 219 cizinců** pracujících v prostorách kontrolovaných osob. **U 60 cizinců (27,4 %) bylo konstatováno podezření z porušení zákona o zaměstnanosti**.

Druhá, dvoudenní celostátní akce s názvem **FRÉZIE**, konaná v říjnu 2010 směřovala na **subjekty, v jejichž prostorách byli již v minulosti odhaleni cizinci porušující zákon o zaměstnanosti**. Pracovníci celních úřadů provedli **celkem 103 kontrol**, z nichž **ve 49 případech (47,6 %) vzniklo důvodné podezření z porušení zákona o zaměstnanosti**. Prověřili **1 001 cizinců**, kteří u kontrolovaných subjektů vykonávali práci, přičemž **u 265 z nich (26,5 %) zjistili podezření z porušení zákona o zaměstnanosti**. Kontrolní akce FRÉZIE byla **z hlediska efektivity výsledků kontrol nejúspěšnější celorepublikovou akcí**.

4) MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU

Výsledky kontrolní činnosti živnostenských úřadů

Ve vztahu k zahraničním občanům vedeným v živnostenském rejstříku zajišťuje MPO průběžně provádění kontrolní činnosti živnostenskými úřady jak vůči zahraničním fyzickým osobám, tak vůči právnickým osobám s účastí zahraničního občana ve statutárním orgánu, resp. zahraničním právnickým osobám. Živnostenské úřady v dané oblasti spolupracují s dalšími dozorovými orgány, zejména s orgány cizinecké policie. Dále plní i signalizační povinnost v dané oblasti vůči orgánům cizinecké policie, krajským soudům, finančním úřadům, orgánům správy sociálního zabezpečení, úřadům práce a dalším úřadům.

V roce 2010 provedly obecní živnostenské úřady **3 597 kontrol zahraničních fyzických osob** a dále **1 301 kontrol právnických osob s účastí zahraničního občana ve statutárním orgánu**, resp. zahraničních právnických osob; **celkem** bylo tedy provedeno **4 898 kontrol** těchto zahraničních subjektů. **Nejvíce kontrol** bylo provedeno **v hl. m. Praze** - celkem 999 subjektů, dále pak v kraji Plzeňském – 469 subjektů a v kraji Středočeském – 678 subjektů.

Při 3 597 kontrolách **zahraničních fyzických osob** bylo **zjištěno 2 264 porušení živnostenského zákona a zákonů souvisejících s podnikáním**, za což byly uloženy **pokuty v celkové výši 2 552 400,- Kč**. Dále bylo **ve 226 případech sankčně zrušeno živnostenské oprávnění a ve 39 případech sankčně pozastaveno provozování živnosti**. **Nejvíce kontrol** zahraničních fyzických osob bylo provedeno **v Plzeňském kraji** – 432 zahraničních fyzických osob, dále pak v hl. m. Praze – 428 zahraničních fyzických osob a v kraji Středočeském – 417 zahraničních fyzických osob.

Pokud jde o kontrolu 1 301 právnických osob s účastí zahraničního občana ve statutárním orgánu, resp. zahraničních právnických osob, za rok 2010, bylo zjištěno 675 porušení živnostenského zákona, za což byly uloženy **pokuty v celkové výši 1 601 900,- Kč**, dále bylo **v 57 případech sankčně zrušeno živnostenské oprávnění a v 81 případech sankčně pozastaveno provozování živnosti**. **Nejvíce kontrol** právnických osob s účastí zahraničního občana ve statutárním orgánu, resp. zahraničních právnických osob, bylo provedeno **v hl. m. Praze** – 571 právnických osob, dále pak ve Středočeském kraji – 261 právnických osob a v kraji Karlovarském – 81 právnických osob.

Počet provedených kontrol i zjištěných porušení právních předpisů se ve srovnání s rokem 2009 snížil. Celková výše pokut uložených zahraničním fyzickým osobám se snížila, celková výše pokut uložených právnickým osobám s účastí zahraničního občana ve statutárním orgánu, resp. zahraničním právnickým osobám, naopak vzrostla. Počet sankčních zrušení živnostenského oprávnění nebo pozastavení živnosti poklesl u zahraničních fyzických osob, u právnických osob s účastí zahraničního občana ve statutárním orgánu, resp. zahraniční právnických osob, naopak vzrostl.

Výsledky kontrol zahraničních fyzických osob v letech 2008 – 2010:

Období	Počet kontrol	Zjištěná porušení	Celková výše pokut	Zrušení živnostenského oprávnění	Pozastavení provozování živnosti
2008	4 392	2 373	2 121 600	142	
2009	4 515	3 185	2 897 200	331	
2010	3 597	2 264	2 552 400	226	39

Výsledky kontrol právnických osob s účastí zahraničního občana ve statutárním orgánu, resp. zahraniční právnických osob v letech 2008 – 2010:

Období	Počet kontrol	Zjištěná porušení	Celková výše pokut	Zrušení živnostenského oprávnění	Pozastavení provozování živnosti
2008	1 514	734	1 359 500	67	
2009	1 365	884	1 377 100	115	
2010	1 301	675	1 601 900	57	81

Kontroly zahraničních osob, jakož i dalších podnikatelských subjektů a jejich případné sankcionování za porušení právních předpisů má své opodstatnění a vede k postupnému zlepšení povědomí o povinnostech v rámci podnikání, tj. o povinnostech vyplývajících ze živnostenského zákona a z předpisů souvisejících s podnikáním, a tím i k dodržování právních předpisů ze strany těchto podnikatelů.

5) MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ

I. Zaznamenané pokusy cizinců o podvodné jednání

Zastupitelské úřady ČR („ZÚ ČR“) v roce 2010, podobně jako v roce předešlém, zaznamenaly snahy cizinců o podvodné jednání za účelem získání pobytového oprávnění v ČR. MZV tyto snahy monitoruje a veškeré informace poskytuje AnaCen při MV, které je pravidelně zapracovává do svých periodických zpráv. Pro odhalování falešných či pozměněných dokladů a dokumentů jsou na některých ZÚ ČR v oblastech s vysokou mírou migračního rizika využity znalosti a zkušenosti imigračních styčných důstojníků.

V praxi se ZÚ ČR setkávají s **různými druhy a formami pozměněných, padělaných nebo falešných dokladů** předkládaných k žádostem (např. matriční doklady, cestovní doklady, výpisy z obchodních rejstříků, potvrzení o dobrém zdravotním stavu, potvrzení o ubytování, potvrzení od zaměstnavatele, výpisy z banky apod.). Není neobvyklé, že jsou žadateli předkládány poničené cestovní doklady, např. s vytrženou stránkou³⁷, matriční doklady s falešnými ověřovacími razítky³⁸, padělané tlumočnické doložky u překladů plných mocí a padělané výpisy z rejstříku trestů³⁹. Na mezinárodních letištích byli v roce 2010 zachyceni cestující s cestovními doklady vykazujícími neoprávněné zásahy nebo se jednalo o celkové padělky cestovních dokladů. Výjimkou nebyly ani cestovní doklady s falešnými nebo nevyplněnými vízovými štítky⁴⁰.

Předkládání falešných či pozměněných dokladů k žádostem o pobytová oprávnění je **jevem poměrně častým**, obzvláště v migračně rizikových zemích. V tomto smyslu je velmi obtížné vést statistiky odhalených podvodných jednání vzhledem k deklarovanému účelu pobytu v žádostech. V případě, že ZÚ vyhodnotí předkládané dokumenty jako falešné, žádost je zamítnuta, případně není vůbec zavedena do systému Evidence vízových cizinců (EVC) a je označena za nepřípustnou. Vzhledem k výše uvedenému **není v možnostech jednotlivých ZÚ zpracovávat statistiky prokázaných podvodných jednání ze strany žadatelů. Pokusy o podvodná jednání ze strany cizinců jsou zaznamenávány u všech typů a účelů pobytů.**

Z praxe jsou zaznamenány případy, kdy **cizinci využívali k získání vstupu na území ČR různé advokátní kanceláře, občany ČR, krajany s dlouhodobým či trvalým pobytem v ČR**, v poslední době se zvláště v Rusku a na Ukrajině do procesu zprostředkování vstupního víza zapojily **cestovní agentury**. „Poplatek“ zprostředkovatelské agentuře za zajištění podkladů k žádosti o vízum se pohybuje v částkách 300 – 600,- € (Rusko). Jev se začíná objevovat i v afrických zemích (Konžská demokratická republika). ZÚ ČR velmi často upozorňují na **praktiky některých společností, které žadatelům na základě udělené plné moci prodávají**

³⁷ Pokusy zaznamenané v Thajsku.

³⁸ V roce 2010 bylo ve spolupráci se Zvláštní matrikou v Brně odhaleno přibližně 25 oddacích listů opatřených falešnými ověřovacími razítky ZÚ ČR v Nigérii (Abuja) a ZÚ Nigérie v Praze.

³⁹ Pokusy zaznamenané ve Vietnamu.

⁴⁰ Pokusy zaznamenané v Mongolsku, Etiopii, Maroku, Thajsku, Vietnamu, Spojených arabských emirátech.

podíl v již existující firmě, příp. je žadateli prodána firma „šitá na míru“. Konkrétní případy jsou projednávány na fórech AnaCen.

II. Celkový přehled trendů zaznamenaných v roce 2010

ZÚ ČR pravidelně informují MZV i MV (AnaCen) o praktikách cizinců ve snaze obejít zákonem dané podmínky pro vstup na území ČR.

Obecně lze uvést následující jevy:

- padělání dokumentů za účelem získání pobytového oprávnění;
- odcizování cestovních dokladů občanů EU za účelem jejich dalšího prodeje padělatelům⁴¹;
- role zprostředkovatelů ze země původu žadatelů při řízení o krátkodobém a dlouhodobém vízu⁴²;
- subjekty napomáhající z ČR při řízení o dlouhodobé vízum;
- zřizování společností s. r. o. pouze za účelem získání vstupního víza a nikoliv k reálnému podnikání;
- vyznačené schengenské vízum je zneužito k migraci do jiného členského státu EU či schengenského prostoru⁴³;
- neúspěšní žadatelé v zemi původu se přemisťovali do okolních států, kde podávali další žádosti na jiném ZÚ ČR⁴⁴;
- zneužití víza k pobytu do 90 dnů za účelem založení společnosti/firmy v ČR a následné podávání žádostí za účelem účasti v právnické osobě či podnikání;⁴⁵
- převedení již v minulosti uděleného pobytového oprávnění do nově vystaveného cestovního pasu a při této příležitosti zjištění, že dotyčný cizinec na území ČR dlouhodobě nepobývá a pobytové povolení využívá pouze k jednoduchému cestování mezi domovskou zemí a ČR⁴⁶;
- žadatelé o vízum nad 90 dnů za účelem účasti v právnické osobě při pohovorech uvádějí, že nebudou vytvářet volná pracovní místa pro občany ČR/EU, ale výhradně pro občany domovského státu⁴⁷;
- velmi stoupajícím migračním jevem jsou účelové sňatky⁴⁸.

Poznatzky ZÚ ČR v EU či schengenském prostoru:

- účelové sňatky a podávání žádostí o vízum do 90 dnů ve statutu rodinného příslušníka občana EU a zjednodušeném režimu⁴⁹;

⁴¹ Thajsko, Spojené arabské emiráty, Somálsko.

⁴² Zprostředkovatel připraví kompletní žádost o vízum, žadatel však nezná detaily ohledně svého pobytu na území ČR. V jiných případech je zaznamenána perfektní příprava k pohovoru, kdy žadatel sdělí předem naučené informace ohledně svého pobytu v ČR.

⁴³ Nejčastěji Rusko, Ukrajina, Alžírsko, Egypt, Tunisko, Maroko.

⁴⁴ Jednalo se převážně o žadatele z Ruské federace a Ukrajiny. Tento problém byl systémově ošetřen vyhláškou MV č. 429/2010 Sb. stanovící výjimky z povinnosti cizince požádat o vízum nebo povolení k pobytu na místně příslušném ZÚ ČR, která nabyla účinnosti dne 1. ledna 2011.

⁴⁵ Nejčastěji Rusko, Ukrajina, Alžírsko, Egypt, Tunisko, Maroko.

⁴⁶ Zaznamenáno u občanů Ruské federace, Číny (Šanghaj), Ukrajiny.

⁴⁷ Ukrajina.

⁴⁸ Zaznamenáno převážně v zemích severní Afriky (Tunisko, Alžírsko, Egypt), ale i v Nigérii (zde za využití účelových sňatků byl odhalen obchod s lidmi), rovněž tak na Ukrajině

- obcházení příslušných ZÚ ČR v domovských státech žadatelů a podávání žádostí na jiných ZÚ ČR (viz výše);
- role Turecka při nelegální migraci na tzv. balkánské cestě z Asie do Západní Evropy⁵⁰.

---

⁴⁹ Poznatky ZÚ Londýn, ZÚ Dublin, ZÚ Athény – sňatky uzavírají převážně ženy, občanky nových ČS EU (Lotyšsko, Polsko, Litva, Slovensko, ale i ČR) s občany států Nigérie, Pákistán, Indie, Kongo,

⁵⁰ Zdrojové země nelegální migrace jsou Turecko, Irák, Afghánistán, Palestina, Írán, Pákistán, Libanon. Imigranti jsou převáženi v dopravních prostředcích do Řecka, Rumunska a Bulharska, dále k cestě využívají falešných dokladů. Poznatky ZÚ Sofia.

ČÁST ČTVRTÁ: ZÁVĚREČNÝ SOUHRN

I. V roce 2010 se uskutečnila tři řádná zasedání (v pořadí 23., 24. a 25.) a jedno setkání ad hoc pracovní skupiny MOPNZC. **Projednána byla zejména následující témata:**

a) **Živnostenské podnikání cizinců** jako jedna z nejčastějších forem činnosti, při které se vyskytuje zastřený pracovněprávní vztah.

Podstatné omezení zneužívání pobytu za účelem podnikání by měl přinést zákon č. 427/2010 Sb., který s účinností od 1. 1. 2011 novelizuje zákon o pobytu cizinců.

b) **Vyšetřování trestných činů neoprávněného zaměstnávání cizinců a obchodování s lidmi**, který zahrnuje i nucenou práci a vykořisťování.

Z informací projednaných na zasedáních MOPNZC vyplývá, že hlavní problém při potírání této trestné činnosti představuje **použití nejasně definovaných pojmů, k nimž dosud neexistuje odpovídající výklad judikaturou.**

c) **Pracovní vykořisťování zahraničních občanů.**

V průběhu roku 2010 se MV a další členské instituce MOPNZC zabývaly tématem **pracovního vykořisťování zahraničních občanů**. Tímto termínem se označuje trestná činnost páchaná na těchto osobách v souvislosti s jejich pracovním působením v ČR. K problematice se vztahují **unesení vlády ČR č. 915/2010 a č. 48/2011**. Zvýšená pozornost státních orgánů byla zaměřena především na podezření na **pracovní vykořisťování občanů EU, zejména Bulharska a Rumunska.**

d) **Prevence nelegálního zaměstnávání cizinců a zvyšování jejich informovanosti** o zákonných právech a povinnostech.

V oblasti prevence nelegálního zaměstnávání cizinců a souvisejícího protiprávního jednání je do budoucna zapotřebí **věnovat větší pozornost zvyšování informovanosti občanů třetích zemí** vykonávajících na území ČR ekonomickou činnost. S potřebou zvyšovat informovanost cizinců do budoucna počítá i tzv. Nový systém ekonomické migrace.

e) **Zhodnocení systému zelených karet** po prvním roce fungování.

Zástupci MV, MPSV, MPO a MZV se shodli na tom, že **zelené karty představují užitečný nástroj regulace pracovní migrace do ČR** a měl by být i nadále zachován.

f) V rámci jednání **pracovní skupiny MOPNZC** došlo k setkání MPSV se zástupci NNO a Mezinárodní organizace pro migraci (IOM). Předmětem

jednání byly **návrhy na legislativní úpravy v oblasti zaměstnávání cizinců** předložené těmito organizacemi.

- II. V roce 2010 došlo k **přijetí několika novelizačních zákonů** obsahující opatření, která by měla **posílit ochranu zahraničních pracovníků legálně zaměstnaných v ČR**. Jedná se především o **zavedení spoluodpovědnosti zaměstnavatele za propuštěného cizince a zpřísnění podmínek agenturního zaměstnávání**, kde nejdůležitější změnu představuje **zavedení povinného pojištění proti úpadku agentury práce i uživatele. Zavedení povinné písemné formy dohody o provedení práce** by mělo omezit obcházení zákazu závislé práce mimo pracovněprávní vztah. Přijaté legislativní změny nabývají **účinnosti k 1. 1. 2011**.
- III. V meziresortní spolupráci byl zpracován **návrh tzv. Nového systému ekonomické migrace**, který bude základem pro novou právní úpravu migrace občanů třetích zemí do ČR za účelem zaměstnání a podnikání na dobu delší než 3 měsíce. Mezi základní prvky tohoto systému patří zejména **zvýšení transparentnosti migračního procesu, omezení administrativní náročnosti, zavedení duálních dokladů pro migranty za účelem zaměstnání, prokazování přínosu pro českou ekonomiku migranty za účelem podnikání, posílení odpovědnosti zaměstnavatelů a ochrany cizinců, preference dočasnosti migrace cizinců s nízkým stupněm kvalifikace a posílení integračních prvků**. MV materiál na základě úkolu obsaženého v usnesení vlády č. 344/2010 předložilo vládě ČR, která ho schválila na počátku roku 2011 svým usnesením č. 48/2011. V roce 2011 bude vytvořen návrh věcného záměru příslušné nové právní úpravy.
- IV. Kontrolní orgány MPSV prováděly v roce 2010 **intenzivní kontrolní činnost** zaměřenou zejména na odhalování nelegálního zaměstnávání. V rámci těchto tzv. **koordinovaných kontrol** byla pozornost věnována i cizinecké problematice. V porovnání s rokem 2009 se v roce 2010 do kontrolních akcí **ve zvýšené míře zapojily orgány inspekce práce a správy sociálních zabezpečení**.

V oblasti zahraniční zaměstnanosti provedly úřady práce vyšší počet kontrol zaměstnavatelů zahraničních občanů než v roce 2010, zkontrolovaly však při nich **nižší počet osob**. **Nelegální práci v roce 2010 umožnilo 484 zaměstnavatelů a jejího výkonu se dopustilo 1 797 cizinců**. **Umožnění výkonu nelegální práce cizincům bylo zjištěno u 20 % kontrol a výkon nelegální práce cizince u 12,7 % zkontrolovaných osob**, což jsou podobné výsledky, jaké byly zaznamenány i **v roce 2009 a 2008**. V roce 2010 se snížila průměrná výše uložených pokut, zejména těch, které byly uloženy zaměstnancům. Pouze 10 % cizincům, kteří se dopustili výkonu nelegální práce, byla uložena pokuta. **Sankce jsou ukládány především zaměstnavatelům, kteří mají z nelegálního zaměstnávání výrazný ekonomický prospěch**.

Výsledky kontrolní činnosti celních úřadů jsou počtem provedených kontrol i zkontrolovaných osob **srovnatelné s rokem 2009**. Za zvláštní zmínku stojí **celostátní kontrolní akce s názvem „Frézie“**, při které byli zkontrolováni zaměstnavatelé, kteří se již v minulosti při zaměstnávání zahraničních občanů

dopustili porušení zákona o zaměstnanosti, a v téměř polovině případů u nich byla zjištěna nová podezření.

Úřady práce v roce 2010 provedly **nižší počet kontrol** agentur práce, uložily však **vyšší počet pokut**, ačkoli jejich **průměrná výše** byla **ve srovnání s rokem 2009 téměř trojnásobně nižší**. **Orgány inspekce práce**, které se na agentury práce přednostně zaměřily již v roce 2009, provedly se srovnání s tímto rokem podobný počet kontrol, ale **průměrná výše uložených pokut** byla **2,5krát nižší**.

Kontroly dodržování podmínek pobytu na území ČR zahraničními občany prováděly **orgány SCP**. **Počet pobytových kontrol** se **ve srovnání s rokem 2009 snížil, stejně jako počet zahraničních občanů, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění**. Jen malé procento (4,4 %) tvořila rozhodnutí, u nichž bylo důvodem porušení zákona o zaměstnanosti.

V oblasti kontroly podnikání cizinců na území ČR provedly **živnostenské úřady ve srovnání s rokem 2009 nižší počet kontrol** zahraničních fyzických osob i právnických osob s účastí zahraničního občana ve statutárním orgánu, resp. zahraničních právnických osob. **Celková výše uložených pokut** byla **srovnatelná s rokem 2009**.

- V.** I v roce 2010 **mezi občany třetích zemí legálně i nelegálně zaměstnanými v ČR výrazně dominovali občané Ukrajiny** (60 % legálně zaměstnaných, 33 % zjištěných případů nelegálně zaměstnaných cizinců). Tvořili rovněž **33 % zahraničních občanů s živnostenským oprávněním**.

Druhou nejpočetnější skupinu nelegálně zaměstnávaných tvořili **občané Vietnamu**. Občané Vietnamu v ČR provozují ekonomické aktivity především jako **držitelé živnostenských oprávnění** (ke konci roku 2010 celkem 33 164 osob – nejpočetnější skupina zahraničních občanů s živnostenským oprávněním), přičemž mnozí z nich působí v zastřených pracovněprávních vztazích. Počet občanů Vietnamu v postavení zaměstnanců byl ke konci roku 2010 více než desetinásobně nižší (3 132 osob).

- VI.** **V oblasti agenturního zaměstnávání** došlo v roce 2010 ke **snížení počtu agentur práce** s platným povolením ke zprostředkování zaměstnání, včetně těch, která umožňují zprostředkovávat zaměstnání občanům třetích zemí. Nadále výrazně **klesal počet povolení k zaměstnání vydaných občanům třetích zemí dočasně přiděleným k výkonu práce u uživatelů**. K 31. prosinci 2010 jich bylo celkem 2 021.

Seznam použitých zkratk:

AnaCen: Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci
EU/EHP: Evropská unie / Evropský hospodářský prostor
GŘC: Generální ředitelství cel
IOM: International Organization for Migration (Mezinárodní organizace pro migraci)
MOPNZC: Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců
MPO: Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV: Ministerstvo práce a sociálních věcí
MV: Ministerstvo vnitra
MZV: Ministerstvo zahraničních věcí
NNO: Nevládní nezisková organizace
ŘSCP: Ředitelství služby cizinecké policie
SCP: Služba cizinecké policie
SÚIP: Státní úřad inspekce práce
ÚOOZ: Útvar pro odhalování organizovaného zločinu
ZÚ ČR: Zastupitelský úřad České republiky